

VÄLIS-EESTI ALMANAK

II

OSCAR STUDE

EKSPEDITSIOONI-ÄRI

asutatud 1882.

Peakontor: TALLINNAS, Suur
Brookusmägi nr. 14.

OSAKONNAD:

PÄRNUS, Pühavaimu tän. nr. 8,

TARTUS, Jaani tän. nr. 24,

VALGAS (Eesti), Maleva tän. nr. 1.

Telegr. aadress igas kohas: «STUDEOS».

EESTI A-S.
JOHN NURMINEN
TALLINN.

Speditsioon & tollitalitus
Inkasso & kinnitamised
Laevatalitused.

Telegraafi aadress: JOHNURMINEN.

Kõnetraadid:

7-95 } kontoris
1-96 }
13-99 tolliametis.

Postkast nr. 12.

AKTSIA-SELTS
TALLINNA LAEVAÜHISUS
LAEVAOMANIKUD JA LAEVAAGENDID.

Peakontor: Tallinn, Suur Karja tän. 18.

Kõnetraadid: (20)2-66, (20)9-52 ja (2)10-93.

Osakonnad: Pärnus, Narvas ja Paldiskis.

Telegr. aadress peakontoril ja osakondadel: „LAEVANDUS“.

Laeva agentuurid:

Stott Line Ltd., Liverpool—Tallinn.
Meritoimi O/Ü., Tallinn—Helsingi liin.
Canadian Pacific Line.
Cie des Messageries Maritimes.

Süteladu:

Auru- ning sepasöed ja koks laos ja sadamas mõõdukate hindadega.
Kõnetraadid: (20)5-39 ja (2)33-81.

Laevatarbeainete kauplus ja ladu:

Sadama tän. 5, kõnetraat (20)5-39.

Laevaparandustöökojad:

Suur Patarei tän. 18, kõnetraat (2)10-80.

Tolliosakond „Joh. Pitka & Pojad“.

Kaupade tollimine ja transporditeerimine. Kõnetr.: (20)2-66 ja (2)22-55.

Sild, mis viib kodumaale.

Elades võõral maal **tunnete** end **ikkaigi eestlasena**, kui tellite endale allnimetatud kodumaa lehed:

Vaba Maa ilmub iga päev ja annab täieliku ülevaate elust-olust Eestis. Moodsam kodumaa leht. Rikkalik sündmuste kroonika. Iga päev hulk pille. Gori vaimukad karikatuurid. Tellimishind välismaale 4 E. krooni kuus.

Rahvaleht valgustab 3 korda nädalas Eesti elu põnevamaid nähtusi kõival, kaasakiskuval kujul. See on ajaleht kõigile. Tellimishind 3 kuuks 4 E. krooni, 6 kuuks 7 kr. 60 senti.

Esmaspäev on kõige sobivam leht eestlasele välismaal. Toob iga nädal huvitavaid kirjutusi ja pildirohke ülevaate kodumaa sündmustest. Palju Eesti nalja. Tellimishind 6 kuuks 3 E. krooni.

Tellimised saata: »Vaba Maa« peatalitus Tallinn. Estonia.

Eestlased väljaspool kodumaad.

Teie paremaks sõbraks on ja jääb **ema-keelne** raamat.

Kõige suurem ja täielikum kirjanduse ladu Eestis on K.-Ü. „Rahvaülikooli“ raamatukauplustel.

Meie täidame kõik tellimised asjatundlikult ja kiirelt saates raamatuid postiga igasse maailmanurka. Raamatute eest võib ka välisrahas tasuda. Tihhigi on väljaspool teadmata, missugused uued raamatud Eestis on ilmunud. Raha saates on vaja ainult soovi avaldada, mis liiki saadetud raamatud peaksid olema, ja meie seame Teile vastava tellimise ise kokku.

K.-Ü. »Rahvaülikooli« raamatukauplused

Tallinnas Harju tän. 48, oma majas.
Jaani tän. 6, pangamajas

Address: Kirjastusühisus »Rahvaülikool«. Tallinn, Estonia.

Tallinna Eesti Kirjastus - Ühisuse
väljaandel ilmuvad:

„PÄEVALEHT“

kui rahvuslik, vabameelne, kodanlik, poliitiliselt erapooletu ja igapäev ilmuv ajaleht. Kõige suurem, loetavam ja mõjuvam aiaaleht Eestis. „PÄEVALEHTE“ võib tellida kõigis kodumaa postiasutistes ja esindajailt linnades ja maal.

„LASTE RÕÕM“

on ainuke iseseisev lasteajakiri Eestis.

Tallinna Eesti Kirjastus - Ühisuse GRAAFIKATÖÖSTUS

valmistab kõige kiiremalt, odavamalt ja maitserikkamalt igasuguseid aktsidents-, raamatu-, kivi-, ofsett- ja rotatsioon-trükitöid, klischeid ja raamatuköitmistöid. -:- Kõige soodsam tellimiskoht trükitööde tarvitajatele.

Tallinna Eesti Kirjastus - Ühisuse RAAMATU- JA KIRJUTUSMATERJALILADU

Suur Karja tän. nr. 23 ja Pikk tän. nr. 2 on kõige suurem, täielisem ja valikurikkam Eestis. Ostutingimused alati kõige kasulikud ja hinnad kõige soodsamad. Teenimine kiire ja korralik.

Tall. E. Kirj.-Üh. asub Tallinnas Pikk t. 2, oma majas.

TELEFONID: „Pvi.“ ja „Laste Rõõmu“ talitused 3-11 ja 23-54
Graafikatööstuse kont. 11-08.
Raamatukauplused 15-13 ja 4-94.

**Kõik riiklikult mõtlevad
kodanikud
on koondunud
„KAJA“
ümber, mis on kindlakujulisemaid Eesti päeva-
lehti.**

„KAJA“ on alati kõige paremini informeeritud Eesti sisetest sündmustest ning pakub oma lugejaile kõige värskemaid uudiseid sisemaal.

„KAJA“ annab alati kõige ülevaatlíkuma pildi välisilma sündmustest.

„KAJA“ on alati kõige paremini kursis Eesti majandusliku eluga. „KAJA“ lugejate ja kaastöölíste pere on kindlakujuline ja püsiv.

„KAJA“ tellimishind on:

1 kuu peale	150 senti.	6 kuu peale	730 senti.
2 „ „	300 „	12 „ „	1450 „
3 „ „	370 „	Välismaale	4 krooni kuus.

1. jaanuarist 1930. a. annab „KAJA“ oma tellijatele kaasa

„TALLINNA POSTI“

mitmekesisema, huvitavama, pildirohkema ja põnevama Eesti nädallehe.

„TALLINNA POST“ ilmub pühapäevii 10-leheküljelisena, kõige mitmekülgsema lugemismaterjaliga.

„TALLINNA POST“ pakub meelelahutust ja ajaviidet kõigile.

„KAJA“ on Eesti elu peegel!

VÄLIS-EESTI ALMANAK

NR. 2

DETSEMBER

1929

Väliseestlase laul.

*Juba muistselgi aal
Oma kodumaal
Esiisa ei alati istuda maldand.
Soe rännuihk kees
Tema südames,
Kutsus retkele võõraste valda.*

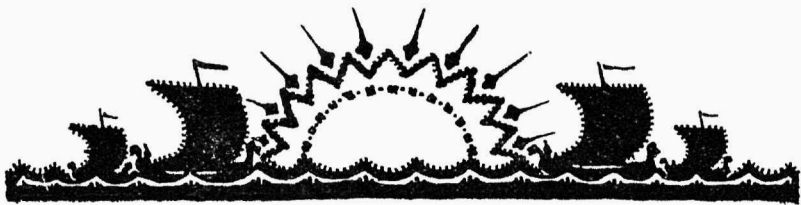
*Kange Kalevgi vist
Sõitu kummalist
Tegi sinna, kus päike vaob merre.
Julge, mehine samm,
Sellest kosutub ramm,
Toob karastust südame verre.*

*Sama otsija meel
Ikka alati veel
Viinud eestlasi laia maailma.
Elu – võitluse sund,
Sellest kaunist näeb und –
Õnn virvendab unistussilma.*

*Nende püüded ja töö –
Võita raskuste öö,
Jõuda õnnemaa hiilgava tippu.
Aga Eestile truuks
Jääb südametuks –
Kõrgel hoida ka eestluse lippu!*

*Kuid kes kaob sel teel,
Kellel murdub meel,
Maha langeb kes eestluse tammelt,
Polnd see tammeoks eht,
Oli kõdunev leht,
Mis ei müha, vaid kasvatab sammalt.*

J. J—k.

Töösse rakendatud kaubandusteadus.

Majanduslik informatsioon mujal. — Mida nõuab tegelik ärimees kõigepealt. — Andmete standard. — Eesti informatsiooni-aparaadi puudused. — Kas on „Välis-Eesti Ühingul“ ja Eesti ärimeste ühisettevõtetal asja vastu huvi?

„Välis-Eesti Almanak'ile“ kirjutanud H. Haljaspõld.

Nagu kaubandusteadus ise on muutunud Lääne-Euroopa ülikoolides tegeliku elu huvidele vastavamaks, nii on ta rakendusedki läinud rahvalikumaks. Ministeriaalsete statistika-varaaitade asemele, kus andmed läbi ametnikkude sõela ja seetõttu hilja jõudsid neist kõige rohkem huvitatute, s. o. ärimeste, kätte, on loodud peaaegu kõigis kaubandusliku tähtsusega mais erilised, kuigi ametlikud, organid, kus tegelikud andmed juhitakse ilma iga viivitamiseta neid ootavasse publikusse. Et need keskmed on tihti ametlikud, pole sugugi halb, sest sundus, eriti välisedustajaile, hankida teateid — teeb neist asutustest seda kiiremini oma ülesande kõrgusel seisvad organid. Teadusliku iseloomuga valitsusbürood võivad samuti, kuna ära jäävad üldhuvides tihti eksitavad väikesed küsimused.

Ühendriikides on need ülesanded usaldatud Washingtoni „Board of Foreign and Domestic Commerce'i“ kätte, milline asutus allub „Department of Commerce'ile“. See on tõesti eeskujulikult korraldatud asutus, muidugi, sest seda hõlbustavad summad, mis talle tarvitada antud (a. 1922, näit., 1.439.270 dollarit ja a. 1924 — 2.076.000 doll.). Üksi kodubüroos töötab siin 425 isikut, arvestades aga ka kaubandusatascheid on arv umbes 1000. Ta kõrval töötab aga veel teisi, eraalgatusest võrsunud asutusi, mis taotlevad samu sihte.

Suur-Britis töötab valitsus käsikäes eraalgatusega, avades a. 1917 „Department of Oversea's Trade'i“, milline ametlik asutus peab lähedat ühendust „Federation of British Industries'iga“.

Prantsusmaal töötab 1898. aastast saadik „Office National du Commerce extérieur“ (1919. a. muudetud ja avardatud põhikirjaga) ning seisab ühenduses erainitsiatiivi „Association Nationale d'Expansion économique'iga“.

Belgias, kus kaubandusministeeriumi ei tunta (on olemas tööstuse, töö- ja hoolekandeministeerium), on kaubandus usaldatud erilise 13 osakonnast koosneva peadirektsiooni hooleks, mis allub välisministeeriumile. Ühe osakonna ja vist tähtsaima selles peadirektsioonis moodustab „Office Commercial de l'Etat“, mis võrsunud endisest, maailma suurimast kaubandusmuuseumist. Peale selle töötab siin veel „Comité Central Industriel de Belgique“, mille esindajaks Eestis hra pangadirektor Artur Hüüs, ja

„Association Belge des Négociants-Exportateurs“ (viimase asukoht Antwerpenis).

Rootsis toimib tähelepanu väärivate resultaatidega „Sveriges Exportförening“.

Hollandis on loonud eraalgatus „Bureau voor Handelsinrichtingen“i“ Amsterdamis.

Itaalias löi valitsus a. 1926 „Institute Nazionale per l'Exportazione“.

Helveetsiagi on asunud sama mõtte tunnustamisele, ümber korraldades kaks pikemat aega püsinud asutust ühiseks ametlikuks bürooks: „Office Suisse d'Expansion Commerciale“, mille asukoht aga jääb endiselt kahte linna: Zürichi ja Lausanne'i.

Kõik need asutused on loodud peamiselt selleks, et luua otseühendus ametliku maailma, s. o. ta kasutada olevate andmete ja laia ärimeestest-publiku vahel. Need bürood töötavad teadete-jagajatena, andes olemasolevaid andmeid kiiresti ja hästi kontrollitud kujul, nõutades puuduvaid teateid viivitamata selleks eriti seatud ametnikkudelt ja asutustelt, siseriigist ja välismailt.

Üldiselt võiks jagada siit saadavad andmed järgmistesse rühmadesse:

A. Tollitariifid. Siia kuuluvad kodu- ja välismaa tariifid ning kaubanduskonventsioonid; võimalik tollimaksude tagasimaksimine reekspeederimise puhul üksikuis mais; isiklike asjade, mööbli, reisijate ja immigrandide tollikord; sisse- ja väljaveostatistika; konsulaarfaktuurid ja päritolu-tunnistused; kaubareisijate ja nendega kaasasolevate proovide ja mustrite kohta käiv kord; kord kuld- ja hõbe- ning teiste väärtasjade tagamise suhtes; seadusandlus erimais toiduainete ja arstirohtude impordi ja müügi suhtes (tervishoidlikud eeskirjad jne.).

B. Transportiteated. Siin esinevad kõik raudteetariifid kodumaal ja välismaailmas, laevaprahid tulles ja minnes, siin antakse teateid laevaliinide ja -ühingute, tolli- ja transportagentuuride kohta; siia kuuluvad veel sadamamaksud laevade ja lasti jaoks mitmekesistes sadamates, rahvusvaheliste postpakkide kord, reisikulud välismaal; vastav statistika, tähtsamate sadamate laevaläbikäigud ja raudteede ekspluateerimise tulemused.

C. Kolmas haru on pühendatud võistluste ja avalikkude ettevõtete registreerimisele välismaal, kus edukalt osa võiksid võtta kodumaa töösturid. Siin peetakse alati silmas õigeaegset informatsiooni, kuid katsutakse juba enne oma algatusel asja selgitada ja lähemalt kaaluda. Selle haru tähtsamaid ülesandeid on m. s. õigel ajal teateid hankida välisvõistlejate parandustest ja täiendustest oma tehastes.

D. Kodumaa tööstus. Mitte ainult välismaalased, vaid ka oma inimesed ei tea tihti, milliseid kaupu valmistatakse kodumaal ja, teiseks, kes neid valmistab. See haru peab siin nii ühele kui teisele oma rikkaliku dokumentatsiooniga vastu tulema.

E. Usaldusküsimused. Berliini Schimmelpfeng'i algatusele võlgnevad oma olemasolu kahtlemata kõik ametlikudki selletaolised bürood. Brüsselis näiteks kogub see büroo mitmekesise iseloomuga teateid ja annab neid kas suuliselt või kirjaliselt igale soovijale. Need teated peavad peamiselt silmas: turge välismaal, importööride aadresse, isikute nimesid, kes on võimsad esindama kodumaa tööstust välismaal, võimalusi isiklikeks edasijõudmiseks välismaal. Nad mahutavad endasse aga ka teated välisimportööri aususe, aineliste võimaluste ja ärikoormete kohta. Neid viimaseid

teateid aga ei anta praegusel ajal enam igale nõudjale, vaid ainult sellele, keda see otsekohe ja dokumentaalselt võib huvitada.

F. Eriharu on pühendatud ostu- ja välismaal. Siin pannakse erilise hoolega tähele, millisest maast kodumaal antud juhul on soodus tarvisminevaid toor- või valmisaineid osta, et seega kindlustada oma tööstusele odavamat produtseerimist.

Need harud või bürood on koondatud n. n. lugemissaali ümber, mis enda peale võtab — ilma iga suurema abita — külastajate ja küselejate sorteerimise seega, et temas eeskujulikus korras olemas on kõik üldisemat iseloomu kandvad vastused. Üks või kaks ametnikku saali kohta, kus päeva jooksul läbi käib üle 300 abitarvitaja — see on kõik! Õige väike on protsent, kes ei rahuldu lugemissaali teadetega ja keda seepärast edasi tuleb juhatada eribüroode teadete või kogumi ministeriaalrhiivide juure. Lugemissaal, mille ülevaatlikkus on väga suur, on ühtlasi ka väga lihtsa ja odava sisseseadega. Tema annab oma lugejatele tarvitada umbes 300 aadressraamatut üle kogu maailma ja umbes 600 erisisulist ajakirja (seda Brüsselis), neist viimastest muidugi ainult viimased numbrid. Sellest jätkub, sest pikaajaliste kogemuste põhjal on siin välja arenenud andmete standardtüüp, millise igas suhtes jaksab ületada tavalinegi kaubanduslik käsi- ja aadressraamat teatud erimaa või -ringkonna kohta. See Brüsseli standard koosneb järgmistest punktidest: 1. Pindala ja rahvastik. 2. Kaubanduskeeled ja -kombed. 3. Kaalud ja mõõdud. 4. Rahasüsteem ja pangandus. 5. Tähtsaimad kaubanduskeskmed ja nende tegevusraadius. 6. Meri- ja maatranspordi vahendid. 7. Pakkimine ja eritingimused. 8. Post ja telegraaf. 9. Tolliteated. 10. Võimalused ostjaskonna loomiseks. 11. Kaubandusreklaami parimad moodused. 12. Kaubamärgid ja vastav seadusandlus. 13. Agentide ja esindajate nõutamine. 14. Seaduslik kord välismaa kaubareisijate suhtes. 15. Võistluspakkumiste üldkorraldus. 16. Maksumoodused ja krediit. 17. Pankrotid, iganemine, konkordaadid. 18. Tähtsamad import- ja eksportkaubad. 19. Importööride nimestik. 20. Eksportööride nimestik.

* * *

Kui tänapäeva praktilisi sihte harrastav kaubandusteadus meiegi juures peab leidma laialisemat kui seni tunnustamist, siis on vaja, et ta meilgi oma õpetlasliku (ja osalt võhikliku) nimbi jätaks, ja enda tööle rakendaks puhtäriliste toimingute ettevalmistamise ja teostamise alal. Meie informatsiooniteenistus on liig laiali pillatud, kuid ühtlasi ka väga ametlik ja raskesti kättesaadav. Alates statistika keskbüroo, välisministeeriumi ja kaubandusministeeriumi informatsiooni osakondadega ulatub ta üle börsikomitee, kaubandus-tööstuskoja viimase osakondadeni ja iga Eesti poliitilise lehe asjaomase reporteri isikliku algatuseni. Sama mitmekesised, nagu need asutused-isikud iseenesest, on ka valitsevad meetodid ja arusaamine sellest, mida nimelt vajab kodumaa tööstur ja kaupmees. Kõrvale jättes statistika keskbüroo kui teaduslikke sihte taotleva asutuse, võime kinnitada, et Eesti kaubandusliku informatsiooni all — ametlikult toetatud kujul — mõistetakse vaid osalt võhiklikku, osalt jälle teaduslikku ja majanduspoliitilist informatsiooni, mida tuleb serveerida pealegi jahtununa. Tegelikku informatsiooni pakuvad peaaegu ainult meie lehed, s. o. eraalgatus kõige puhtamal kujul.

Eesti äriees ja tööstur omapooltki kannavad suuri kulusid, et end vähegi korralikult informeerida. Neile jõupingutustele võlgnemegi tänu, kui — vaatamata kuluka riigitöö puudulikkusele — Eesti kaubandus enese siiski siin-seal välisturul maksma on pannud.

On meie senine informatsiooniaparaat iseendast juba kulukas, siis pole seda mitte vähemal määral see dokumentatsioon, mida tarvitab Eesti kaupmeeskond eraalgatusel. Niihästi ühel kui teisel kujul tuleb koondada. See on paratamatu. Sest ainult nende, eriti viimaste ponnistuste koondamine võimaldab luua tegelikku elu kajastava teadetebüroo.

Kahtlemata ei suuda meie riik ja meie alles esimesi vagusid ajav kaubandus luua mingisugust Lääne-Euroopa või Ameerika hiidasutust, kuigi sellest vahel juttu tehakse, liiati, et meil juba olemas on kulukad kõrvalasutused. Aga meie võime lähtekohaks võtta Belgia kaubandusbüroo lugemissaali, mis rajatud mainitud kahekümnepunktilisele standardile.

Kui see lugemissaal Belgias ka ainult mõne ametniku juhtimisel võib rahuldada peaaegu kogu ärimeeskonda huvitavad küsimused, siis võime olla kindlad, et ta Eesti oludes suudab ühe kvalifitseeritud ametniku hoolet rahuldada kõik küselsed.

Küsimus võib olla ainult selles, kes ehk milline asutus peab selle lugemislaua ellukutsumise teostama. Arvestades riiklikule aparaadile omase kohmakusega, mis on eriti suur meie maal, kus leidub isikuid isegi kõlkvõimsas parlamendis, kes ärimeest lihtsalt spekulandiks loevad ja nimetavad, ei saa vist veel esialgu juttu olla sama parlamendi eelarve põhjal loodud ametlikust büroost. Siin tuleb tööle rakendada eraalgatus statistika keskbüroo ja teiste ametlikkude asutuste heatahtliku koostööga. Eraalgatuse all võiks siin küll mõista Välis-Eesti Ühingu algatajana ja Kaubandus-tööstuskoda ning Tallinna börsikomiteed kui ligidasi kaasatõmbajaid.

Välis-Eesti Ühingu kui eriti just Eesti välis-kaub. vastu suurt huvi tundev koondus leiaks kindlasti vist ruumi ja vajadust oma büroos säärasele lugemislauale ja võimaldaks oma kirjanduse hulgast tegelikule lugemislauale soovitatavate raamatute tarvitamise. Kaubandus-tööstuskoda ja eriti Tallinna börsikomitee varustaksid vist hea meelega selle asutuse dublettidega oma — minu teada — rikkalikemast tollitariifide-kogust Eestis. Riigi statistika-keskbüroolegi ei teeks vist raskusi loobuda teatud hulgast välismaa-aadressraamatuid selleks, et neid päästa arhiivitolmust teateid januneva ärimeeskonna kätte. Kaubandusministeeriumil ja vähemal on samuti puhtpraktilisi aastaraamatuid, mis pärast läbilehitsemist ja eriti uue väljaande peale tulles isegi ei sobi raamatukogusse; needki väljaanded võiksid leida tee siia lugemislaua. Eesti välisesindajad, eriti konsulid, teeksid hästi, kui nemadki seda lugemislaua silmas peaksid. Samuti peaksid selle lugemislaua eest hoolitsema meie ärimehed ise seega, et nad talle annaksid tarvitada oma üleliigse kirjanduse. Et see võimalik on, näitab Belgia eeskuju, kus iga-aastati üle 90 protsendi saadud kirjandusest moodustavad annetused. Kuid need on igatahes üksikasjad, mis olenevad teatud määral piiridest, millised vastavale ametnikule kätte juhatavad Välis-Eesti Ühingu võimalused, vahakordi luua meie keskasutustega, kui ka ametniku enese võimed. Sama võiks ka öelda selle kohta, kuidas vastav ametnik oskab luua kirjavahetussuhteid (s. o. kirjanduse vahetamise) välismaa kaubandus- ja tööstuskodadega. Võimalusi siin on, võib öelda, et sellise kirjanduse alal, mis Eestis seni peaaegu kättesaamatu, maailm küll lage ei ole.

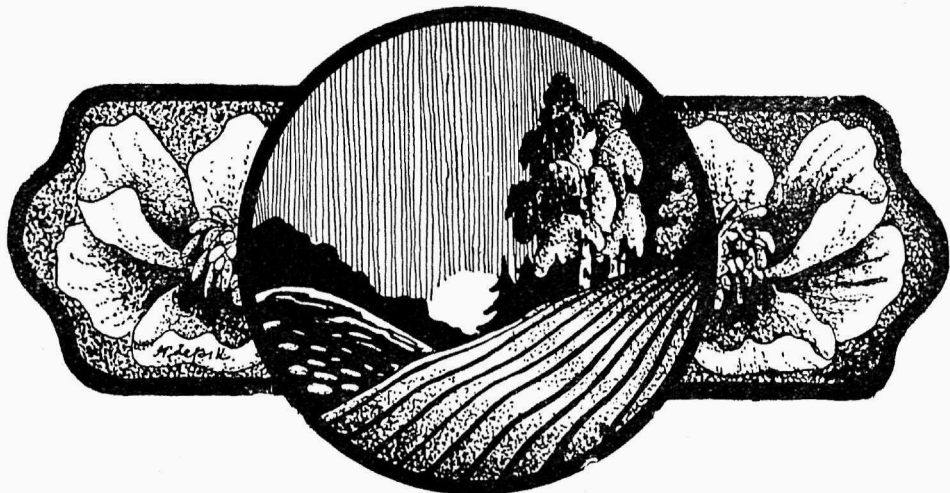
Väline korraldus selles lugemissaalis on järgmine: Maad on korraldatud tähestikulises järjestuses, kusjuures aadressraamatud moodustavad istumisvõimalustega varustatud pikad laudad ning ajakirjade viimased numbrid on kättesaadavad seinäärsetelt riiulitelt. Siin sünnib kõik iseenesest, ja harva on vaja pöörduda saalijuhataja poole, et ta aine leidmisel oleks abiks.

Eesti oludes, kus tänapäeva tähtsamad kaubanduskeeled kahjuks vähe kodusel, tuleb muidugi saali juhataja abi selles suhtes rohkem pidada silmas; ühtlasi järgneb sellest ka, et kandidaadina sel puhul võib arvestada vaid isikuga, kes oskab võimalikult kõiki praegusi kaubanduskeeli.

Sellise lugemissaali parimaks tutvustajaks oleks teine, Eesti oludes samuti uus algatus: referaadid välismaade kaubandustingimustest, seda samades ruumides, kusjuures referentideks oleksid meie konsulid ja kaubandusatascheed välisriigis kui ka välisriikide meil akkrediteeritud konsulid. Soovitav oleks isegi, et meie välismaalt ajutiselt koju sõitvad konsulid ja muud asjatundlikud tegelased pühendaksid paar tundi otsekohele ärimeeste vastuvõtmisele sama büroo ruumides. Nii üks kui teine pool võidakse sellest tingimata. Sama võiks võimaldada Eestit külastavatele välismaa ärimeestele.

On selline lugemislaud oma kõrvalettevõtetega kutsutud ellu, siis näitab aeg juba iseendast kätte ametlikugi informatsioonitöö suuna, ning edaspidi võib sellest väikesest asutusest välja kasvada midagi selletaolist suurt ja ümarat, nagu me seda näeme artikli alul mainitud mais. Iga algatus kaubandusteaduste vulgariseerimise töös on tähtis, kui tahame majanduslikus võistluses pidada sammu meid ümbritsevate võistlejatega.

On Tallinnas sellise büroo hüved ära proovitud, siis ei võiks leida põhjust vajaduse eitamiseks, et Tartuski tekiks samalaadiline asutus „Fenno-Ugria“, Kaubandus-tööstuskoja sealse osakonna ja Akadeemilise Majandusteaduse Ühingu jõudude koordineerimisel. Eriti **a k a d e e m i l i n e n o o r u s** peaks siin leidma uue, väga huvitava ja arendava tegevusala. Või sünnibki algatus siin?

Võtkem eeskuju soomlastelt.

J. Jaik.

Väljarännanute organiseerimise küsimus, mis viimasel ajal Eestiski on saanud püsivaks, on Soomes juba hulk aastaid elavalt päevakorral. „Ulko-suomalainen Seura“, kellel on ka oma ajakiri välissoomlaste jaoks, „Ulko-suomalaislehti“, ja rida teisi organisatsioone on nende tööaladel teinud juba hulk püsivat tööd, mis on aidanud tublisti tihendada soomluse ridu üle kogu maailma.

Viimasel ajal on sellel tööväljal hakatud tähelepanu pöörama üksikule kitsamale alale. See on

välissoomlaste kapitalide tõmbamine Soome hoiupankadesse.

Insener G. Serlachius, kes viibis mõned aastad Kanadas ja Ühisriikides Soome väljarännanute elu-olu uurimisel, on selle küsimuse esile tõstnud. Põhja-Ameerikas elab üldse umbes 500.000 soomlast, seega 15 prots. Soome riigi elanikkude arvust. Need on seal enamalt jaolt rajanud endale majapidamised metsikutes Kanada laantes ja tõusnud nüüd jõukateks farmeriteks. Enamalt jaolt kõigil on mõned tuhanded dollarid sealsetes pankades hoiul.

Nende väljarännanute keskel on tekkinud huvi kodumaale tagasirändamise vastu, kui saaks kogutud varandusega muretseda Soomes talumajapidamise. Soomes on asutudki nende tagasitulekusse õhutamiseks kihutus-tööd tegema, arvestades selle kapitaliga, mille väljarändajad endiga kaasa toovad. Kui igaüks tooks kaasa ainult 2500 dollarit, siis see oleks juba ka Eesti rahas umbes miljon senti. Kui tuleks sada tagasi, oleks maale toodud kapitali juure 100 miljonit ja tuhat tooks juba kokku miljardi. Nii arvestavad soomlased ja leiavad, et niisugusel teel raha juurevoolamine oleks kingitus Soome rahvamajandusele, mille kasu oleks suurem kui mõne välis-laenu oma.

Kuid see on siiski ainult ettekujutus, kuna tegelikult nii suurel arvul tagasirändamine on ebausutav. Sellevastu lausa teostamisvõimalikum on leida teid, et tõmmata Kanada ja Ühisriikide soomlaste sealsetes pankades seisvad kapitalid Soome pankadesse hoiule. See näib seda võimalikum, et kohtade peal rahaomanikud saavad hoiusummadelt ainult 3 protsenti, kuna kodumaal võib saada 8 protsenti.

Kuuldub häält, et Soome pangad peaksid võtma ette võimsa kihutus-töö välissoomlaste seas nende võimaluste elluviimiseks. See tihendaks majanduslist sidet Ameerika ja Soome vahel, oleks kasuks nii välissoomlastele kui ka nende emamaale ning sellega ühtlasi väljamaal mahutatud soomlaste kapitali saaks ka tegelikult soome kapitaliks.

Nii soomlaste juures. Peab tähendama, et soomlased siin on asunud teostama mõtet, mis väärrib tähelepanu ka meil. Soomlaste poolt esile toodud mõtte on maksivad samahästi ka teiste rahvaste juures. Ka meil Eestis oleks aeg osutada tähelepanu samale tööväljale.

Tõsi, meil on juba tegutsemas „Välis-Eesti Ühing“, kes on pannud tähelepanu rõhu väliseestlastest majandusmeeste koondamisele. On nähtud ette ka propaganda hoiusummade koondamiseks Eestisse, kuid see on omaette suur ja tähtis küsimus, millest eriti peaksid olema huvitatud meie rahaasutused, kelle poolt tehtav propaganda annaks ka kõige rohkem tagajärgi.

Turg Eesti saadustele Ühendriikides.

Väliseesilase kibedad arvustused Eesti üle.

Ühendriikide ostujõuline turg on rohkesti huvitanud meie ärimehi ja ettevõlajaid. On tehud ka üksikuid katseid ühe ja teise artikli toimetamise ega New-Yorği turule, kuid suuremat edu sel alal ei ole saavutatud. On huvitavad sellepärast eesilase Aleks. Rosalk'i asjatundlikud näpunäited selles. A. Rosalk on asunud omal ajal 20 a. Venemaal, hiljem 4 a. Saksamaal ja nüüd juba viis aastat Ühendriikides. Tegutsseb iseseisva ärimehena ja lõpetab lähemal ajal ülikooli põllutöö alal.

Kõige paremat minekut Ühendriikides loodab mr. A. R. Eesti kalakonservidele (kilud, sprotid, skumbria, silmud jne.).

„Kala väljavedu peab olema korraldatud mingisuguse ühisuse poolt, et neid turule ei ilmuks miime isiku poolt,“ kirjutab ta. „Peab pidama meeles, et soolatud kala, kilu ja sprotide sõdjad on suuremalt osalt juudid, keda üksi New-Yorğis kaunis suur hulk — umbes 3.000.000. Muidugi esinevad Eesile võisilejatena Läti, Saksa, Norra ja ka Rootsi oma saadustega. Sellepärast peab suuremat rõhku panema kauba headusele. Nii näiteks vajab meie kilude sissesoolamise viis palju muudatusi. Ameerika rahvas ei soovi neid puhastada, ta ei söö neid hobusemoodi palju, nagu venelane, mispärast karp peaks olema väiksem. Väga tähtis on karbi ilu ja reklaam on suureks toetajaks. Peab ikka pidama meeles, et see maa on reklaami ja müra maal!

Karpidel peavad olema väga täpselt peal nende sisalduse kaal ja muud andmed. Lähemalt teatab Ameerika konsul, mis sisseveo kauba peal peab olema.

Mitut hinda kiludel ega teistel kaupadel ei või olla, sest see tekitab sekeldusi. Kes odavama hinnaga turale saadab, saab kaia kohut ja peab ikkaõgi tolli maksma kõrgema hinna pealt + trahv.

Head hinda võiks saada meie kurkide eest, kui neid sisse soolata nii, nagu omal aja Vene пѣжники. Võib-olla on meie Peiserimaa nendega rikas. Samuti annaksid seemned head raha. Pohlamarjad ajaksid kokku kulda, kui neid oleks. Ka isementi läheks, aõa sellest ei tea ma lähemalt.

Katsusin müüa käsitöö-asju, aõa harilikule rahvale on nad liiõga kallid, suuremate meeste hulka pole aõa veel ukсед avatud.

Nüüd on läbivaatamisel uued tollinäärused ja seeõga ka tariif. Võib olla, et tulevikus meie maa saaduste pealt tuleb maksa suuremat tolli.

Meie kaubanduse edendamisest riiklikul algatusel on mr. A. R. õige halvas arvamises ja pajatab mõneõgi kibeda sõna.

„Vaatan Eesti asjale pessimisilikult, sest kelleõgi pole aõga, et siin upitada turule oma kaupa, tehakse ainult poliitikat, et uuesiti saada valitud. Ainuke lootus on meil oma meeste peale, kel head lihaksed ja tubli tervis ning selle juures mõistus — need mehed toovad mõne hea kopika Eesistse ja loovad veel seal midagi, kui raha ei võeta käest ära maksudeks. Vaja lõpelada poliitikategemine ja õksteise mustamine, siis lõõme kokku oma dollarid ja ehitame õles oma maa.“

Mr. Rosalk jutustab juhtumisest, kus ta trupi Ameerika eesilastega (4 meest) pidanud tulema Eesistse 20.000-dollarilise kapitaliõga, et alata kodumaal linnukasvatust Ameerika viisil. Mr. R. pidanud olema teaduslik juhi ja sellepärast astunud vastavale kursusele õlikoolis; õlnud kanafarmis, kus peetakse riigi kontrolli all 40.000 kana (eraettevõte New Yorği lähedal). Kuid mingisuguse arusaamatuse läbi tembeldatud mr. R. meil kahilaseks isikuks („kurjateõija ja jäljeta kadunud riigist teadmata kuhu“, kuiõgi õlnud taskus ministeriaalpass ja sellel märkus, et 5. nov. 1924. a. õle piiri Valka astunud). Mr. R. on pahandanud ja kavatsuse kaiki jättnud. Nüüd olevat ostnud maad Kanadasse ja kavatsseb jãrõneval kevadel sinna asuda.

See vast ka põhjustas mr. A. R-i erakorralise meelepaha ja kibeduse, kuid peab tähendama, et seesugust meelepaha leidub paljudes jõukamates väliseesilastes ja nii peab sellel ikkaõgi mingisugune põhjus olema. Et meie riiklikud asutused väliskaubanduse suhtes on õkskõiksed ja saamatud, on igatahes kahetsemisvããrt õtsiasi. Loodame aõa, et asjad peatselt muutuvad.

Eesti merimehed Ühendriikides.

Merimeeste töö-olud.

Eestlastest kui mereäärsest rahvast on palju merimehi. Eriti rohkesti on neid saartelt, nagu Saaremaalt ja Hiiumaalt. Kuigi mõnes maailmas osas teisi eestlasi ei leidu, siis merimeestega võib juhtuda kaugemates ja kõrvalisemates maailmanurkades. Nende elust ja juhtumustest on aga kuulda võrdlemisi vähe, mille põhjuseks on enamasti küll see, et merimehed suletööga palju tegemist ei tee.

Nüüd kirjutab meile mõndki merimeeste elust-olust eestlane Edvard Lepp, kes pärit Hiiumaalt ja merireise teeb Atlandi ja Vaikse ookeani rannikutel ja meredel.

„Tänavu suvel on merimeestel üldiselt olnud väga hea aeg“, kirjutab ta. „Kohti on küllalt saada. Talvel on aga harilikult pahem, sest siis keegi laevast maha ei tule ja kohti ei vabane. Kapteneid ja tüürimehi on aga alati nii palju, et kapteni paberitega peab olema tüürimees või koguni madrus. Ameerika laevadel antakse nüüd eeskätt koht Ameerikas sündinutele. Nii saab mõni U. S. A. (Ühendriikide) koolipingilt tulija poiss koha, aga vana vilunud Euroopa merimees heade paberitega jääb kõrvale. Olgu see hoiatuseks Euroopa merimeestele, kes tulevad Ühendriikide sadamasse ja kargavad ehk jooksevad laevadelt ära, et Ühendriikide laevades teenistust leida. Sellega teevad nad suure vea. Varem või hiljem võetakse nad kinni ja saadetakse tagasi. Kui pabereid ei ole esitada, käib käsi halvasti. Ühendriikide sisserändamise seadus läheb iga aastaga valjemaks ja sissepääsmise kitsendused lähevad suuremaks.

Mis puutub merimeeste palkadesse Atlandi rannamaadel, siis maksakse seal kuivamaa töölistele peaaegu poole rohkem kui Vaikse ookeani ääres¹⁾.

Merimeestele maksavad Vaikse ookeani laevad veidi rohkem ja paljud Co-id maksavad ületunniraha, mida idaranniku laevad ei maksa. Nii on palgad idarannikul kaptenitele 250—350 dollarit²⁾, 1. tüürimehel 165—185 doll., pootsmanile ja puusepale 70—80 doll., madrustele 55—72 doll. ja nooremale madrusele 47,50 doll. Lääneranniku palgad on, nagu tähendatud, suuremad. Peale palga saavad merimehed veel prii seebi, tultikud, voodipesu, ülalpidamise (söögi ühes ettekandmisega) ja puhtad ruumid“.

Ühendriikide laevades sõitvat palju eestlasi, neist paljud kaptenid ja tüürimehed. Lähemat arvu hra Lepp aga ei tea määrata.

¹⁾ Kuid ka elu on Vaikse ookeani ääres odavam. — Toim.

²⁾ 1 dollar — 375 E. senti.

Külaskäigul sünnimaale.

Eestlase John Cool'i muljeid kodumaal käigust 1928/1929. a. 1).

Olin jalutanud ringi juba nädalapäevad Tallinna majade vahel, kui hakkasin veidikese harjuma selle imeliku tundege, et olen ikka tõesti oma vanal sünnimaal ja mitte San-Franzisco või Seattle'i uulitsatel. Kuid ikka valitses minu üle veel mingisugune pidulik pühapäeva-meeleolu.

Aega ei lasknud ma endal minna igavaks. Sõlmsin tutvusi, uurisin küsimusi, mis mind huvitasid from the economical viewpoint²⁾. Leidsin, et kaubandusega Eesti ja Ameerika vahel võiks mõndki ära teha. Eestis on mitmeidprodukte, mis U. S. A-s head turgu leiaksid, kui asja õigesti korraldada. Well, aga sellest ma seekord ei kavatsenud kirjutada. Tahtsin edasi anda neid pisikesi juhtumusi ja impressions³⁾, mis minu kodumaal viibimise tegid nii mälestusrikkaks.

Leidsin suure otsimise peale Tallinnas vanu tuttavaidki. Küll olid nad vahepeal nii muutunud, et neid kuidagi ei oleks tunnud, aga ühised mineviku mälestused värskendasid jälle vanu tutvusi. Siiski jäi midagi neis minule võõraks. Nende elu oli läinud vahepeal sootuks oma rada, nende vaimuilm arenenud koguni teises sihis, ja nii ei osanud ma leida enam kuidagi seda ühist hingelist keelt, mis lähendas meid vanasti.

Leidsin ka ühe sugulase — tädi-poja, kes pidas kingsepa-ametit ja elas kuski Juhkentali pool pisike-

ses toaurkas õige kehvalt. Pere oli tal suur — lapsi tervelt viis. Vanim põngerjas suutis endal juba ninaalust ise pühkida, noorematel pidi selle töö tegema aga ema. Naine oli kõhn ja kurnatud rohkest tööst, muidu aga tubli ja hoolitseja inimene. Kui laste näod olid vahest rohkem kriimud kui vaja, siis polnud see enam tema süü, — kes jõuabki iga moment niisuguste põngerjate kannul olla! . . . Ühte tuppä oli kokku kuhjatud terve nende elu, see oli neil kõigeiks — töötoaks, magamistoaks, söögitoaks, köögiks jne.

Kõige oma vaesuse peale vaatamata võtsid nad mind vastu väga sõbralikult ja pakkusid kohe üht toanurka minule elamiseks, et kuidas ma kogu aja võin hotellis elada, see ju liiga kulukas! Muidugi ei saanud ma nende lahkete pakkumist vastu võtta. Vana tõi välja pudeli napsuga — see seisis alati suurte sündmuste puhuks, kuid naine kurtis, et vedelik saladuslikul kombel enne suuri sündmusi ikka ära aurab, et kui hakkad vaatama, leiad tühja pudeli. Kui siis tuleb külainime, ei olegi anda (aga seekord ikka veerand pudelit oli). Vana ainult muheles selle jutu peale.

Minust teadsid nad väga vähe ja meele tuletades mäletasid minu olemasolu õige uduselt. Aga seda suu-remat heameelt tundsid nad mind nähes, seda haruldasem külaline olin neile.

Tõin neile järgmisel korral terve pudeli välismaa brandy't ja lastele

1) V. „Välis-Eesti Almanak“ I.

2) majanduslikust seisukohast.

3) muljeid.

suure karbi kompvekke. Vana vaatas aukartlikult pudelit ja sügas kukalt, et seda raibet ei raatsigi juua! Lapsed läksid aga kompvekkide jagamisel riidu. Üksi kõige noorem ei hoolinud maiustustest, vaid ajas isa töölaua ääres nahatükke suhu. Siis tuli mul äkki pähe, et neile vahest muid asju rohkem tarvis läheb kui kompvekke ja brandyt, ning tõin turult neile terve viiepuudase sea. Küll vanadel oli heameel, olgugi et teineteise võidu tõrelesid, et „mis te's, mis sa's sõgen'd kulutad!“

Vaatasin vahest, kuidas mu sugulane saapaid parandas. Võttis saapa põlvede vahele ja aina kopsis!

Niisugust saapaparandust polnud ma enam kaua näinud, sest Ameerikas töötab kõige väiksem kingseppki masinatega, muidu jääks ta nälga. Missugune aja ja tööjõu raiskamine kui mõtled! Millal siis niimoodi käega toppides või nõelaga urgitsedes ühekorra talla alla saab? Pärin piin hakkab vaadates, kui oled juba aastate viisi harjunud iga sekundit ja iga jõuraasukest kokku hoidma. Hakkasin siis mõtlema, kuidas oma tublile sugulasele teha veidi head. Ühel heal päeval saatsin kirja Ameerikasse tuttavale firmale, kes valmistab muude masinate seas kõige paremaid elektrijõuga töötavaid boot repairing machines¹⁾. Las saab vana rõõmu tunda ka oma vanemas eas! Seame sisse korraliku kingsepa-töökoja, jään ise osanikuks ja vana panen manageriks, siis võin rahulikult Ameerikas selle üle rõõmu tunda, et mu karital ka Eesti heaks töötab. Nii oli mu kavatsus. Ja nii tegingi.

Oli mul kange isu minna ka kord mõnda Eesti restorani või dancing hall'i või kuidas neid peenemaid kohti nüüd nimetatakse — kabaree vist. Kutsusin kaasa ka oma sugulast, aga ei tema tahtnud tulla, ei olevat head uut ülikonda ja üldse, et tema ei oskavat niisuguses kohas olla —

1) Saapaparandamise masinaid.

joo end vinti ja tee veel härrade ees mõnda lollust. Püüdsin temasse küll pumbata ameerikalikku vaimu, et sant või saks — igaüks on omaette mees, kui raha ta-kus (ja selle eest oleksin mina hoolitsenud), aga siiski asja temast ei saanud.

Läksin siis üksi. Olin märganud linna südames ühe maja, kus õhtutel särasid tuled ja kostis muusika — sinna tahtsin ma minna. Ei mäleta enam selle koha nime, aga päris uhke oli ta seest küll. Oli juba kaunis hilja laupäeva õhtul ja rahvast palju. Vaevalt leidsin vaba koha. Imestasin, et Eesti polegi nii vaene kui näib — inimesed võivad käia veel uhketes kabareedeski. Muusika mängis jazzi nagu Ameerikaski ja just neidsamu lugusid. Oleksin nagu äkki jälle üle ookeani tagasi sattunud dollarite maale. Need vanad tuttavad jazz muusikariistad — saxofon, banjo, trummid, — mõistsin nende kära ja tundsin sellest lõbu, sest olin juba nendega harjunud. Classical music tundub mulle igav ja aeglane. Ikka rohkem imestasin, et Eesti on ka selles juba suure maailmale järele rühkinud; ei oleks seda Ameerikas olles uskunudki.

Tellisin endale mõned pudelid õlut ja tubli beefsteaki (Ameerika beefsteak see aga küll ei olnud!). Rõõmustasin, et võin olla märjal maal korralikult märg. Küll ei ole Ameerikaski puudu märjukesest keeluseaduse peale vaatamata (peaaegu igal eestlasel on oma väike veini- viina- või õllefabrik kodus), aga niisugust head stuffi¹⁾ seal ikka kunagi ei saa. Kui paar pudelit õlut olin ära joonud, hakkas peas juba soe ja jalg kõpsis iseenesest foxidele takti. Nooremad tantsisid ja oleksin vanaduse peale vautamata isegi tantsima läinud, kui oleks olnud, kellega minna. Naaberlaudadest ei julgenud neiusid kutsuda, sest Ameerikas saaks selle eest pähe. Nii siis vaatasin ainult teiste nalja pealt.

1) Kraami.

Katsusin ka mõne lähema naabriga juttu teha, sest kui kaua sa ikka üksi istud! Aga igaühel oli oma seltskond. Kahetsesin, et kingseppa siiski kaasa ei toonud, oleksin õpetanud teda ka elama!

Äkki lähenes minu lauale laia naeratusega keegi noorevõitu isand, smoking seljas.

„Väga rõõmustav teid siin näha, härra Cool,“ hüüdis ta kui vanale tuttavale. „Te olete ju päris üksi! Kas te ei sooviks vahest meie lauda asuda? Meil seal väike kena seltskond!“

Ei mäletanud hästi, kust ma teda tundsin, sest olin Eestis juba paljudega kokku puutunud, aga küllap ta siis ikka vist mõni viimaste päevade tutvus oli. Läksin hea meelega oma uue sõbra lauda. Seal oli härrasid pool tosinat, kõik ühtemoodi noored, kes mind vastu võtsid suure halloga kui vana tuttavat. Laua peal oli terve vägi igasuguseid pudeleid ja selle tõttu oli meeste tuju kõrge. Ei löönud minagi risti ette. Sattusin päris hoogu lõbusate poistega. Kui ühed pudelid tühjenesid, toodi teised asemele. Nähtavasti oli poistel raha rohkesti.

Varsti olin kõigiga sinasõber. Ei ole õieti harjunudki Teie ütlema, sest inglise keeles on kõik ikka ühtemoodi y o u, olgu võõras või oma, inimene või mõni teine olevus, ja nii kippus mul y o u Eesti keeles ikka sinaks minema.

Oli juba vist südaöö läbi, kui üle kolisime kuhugi ülemisel korral asuvasse väiksemasse ruumi, kus muusika ja lõbu täie hooga edasi läksid. Miks see ülekolimine tarviline oli, ei mäleta enam.

Meie poissmehelikule seltskonnale oli juure sigenenud ka nägusaid neiusid, kes näisid minu sõpradega olevat head tuttavad. Nüüd oleks

mul olnud juba, kellega tantsimagi minna, aga jalad olid jäänud natuke liiga lõntsiks.

Väljast hakkas sisse paistma juba valgust, kui veel kahe värskes sõbraga laua ääres istusin südamlikus jutuajamises. Nemad rääkisid mulle Eestist, mina neile Ameerikast. Üks neist vabandas, et peab veidikeseks minema preilit koju saatma, lubas aga kohe tagasi tulla. Siis kadus ka mu viimane sõber ära — üheks silmapilguks, nagu tõendas. Nüüd alles märkasin, et olin peaaegu täiesti üksi tühjas ruumis. Päkese kiir paistis kardinate vahelt klaverile. Põrand oli täis paberipuru ja paelu.

Waiter¹⁾ ulatas mulle paberilipaka ja ütles, et see on arve. Sõbrad läinud ära ja öelnud, et mina õiendan arve. What the hell²⁾, kas nad siis tagasi ei tulegi? Ei tulevat. Maksin arve välja. Seda oli midagi üle 30 dollari. Well, see ei olnud mu sõpradest sugugi ilus! Maksa ma ju võisin, kuigi nemad mind kutsusid, aga niimoodi ära kaduda ja mind üksi jätta polnud kena. Rohkem ma enam neid oma sõpru ei näinud.

Lasti mind välja kustki tagaukse kaudu. Hea oli jalutada värskes hommikuse õhu käes. Inimesed tõttasid juba tööle, aga mina läksin magama.

Ligemale päeva läbi magasin kõvasti ja kui siis viimaks ärkasin, läksin jälle oma sugulase poole. Pea oli raske kui tina. Värske sealihasupp auras laual, aga see ei maitsenud sugugi.

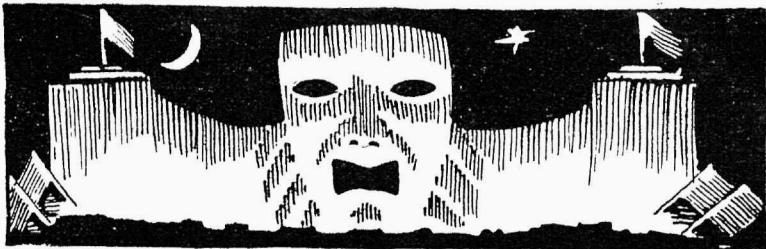
Esimest korda Eestis oleku ajal oli tuju hapu.

John Cool.

¹⁾ Kelner.

²⁾ Mis põrgu.

Vannutatud meeste kohus.

„Almanak'ile“ kirjutanud Homo primigenius, Eesti paremaid sulgi Ameerikas.

Ei olnud kogu New-Yorgis meest julgemat ja külmaverelisemat kui Benny Leibovitz. Politseiga oli ta alati olnud vastolus, kuid see sõjajalal olek ei keelanud tema väliselt kõige viisakamat suhtumist võimudega kõikideks nendeks puhkudeks, mil iganes tal selleks tegu tuli.

Täna aga oli Benny rahutu. Tal puudusid kogemused kohtusaalidega. Põgusilmi tähistas ta järjest kord tunnistajate pinki ehk kohtu eesistujat, kord politseinikke ja kirjut karja pealtkuulajaid võre taga, — kuid see ainus, mida ta nägi, oli asi, mida harilikku sureliku silm mitte ei oleks seletanud. See oli suur tampepuust tool, varustatud isevärki nahkvööde, vaskrõngaste ja elektrijuhedega. Keegi parajasti istus selles toolis. Kedagi tõsteti sealt välja, asetati raamile ja veeretati ära. Lamaja pea pöörles pörudes kahele poole, — abitult, sellaselt, nagu oli veerlenud Heinie Meyers'i oma pärast laskmist. Ning Benny Leibovitz, pilk peatunult õhujahutaja lehvikrattas, silmaski seal neid näojooni. — Nägu rattas oli tema enese oma.

„Mister!“ häälitseis ta lämbuvalt ja surus sõrmed oma advokaadi käevarde. „Mister Kaplan! Kristuse nimel! Laske mind ometi tarvitada seda alibi't, millest Teile seletasin. Mul on kõik valmis mõeldud, mister. Kui ma end süütuks ei tee, saadavad nad mu toolile. Ma —“

Heatahtlikult naeratades istus mr. Kaplan oma kaitsealuse kõrvale ja puuris rusika tümalt sellele küljekontide vahele.

„Pea ometi oma suuvärk kinni!“ nõudis ta, ise lahkelt naeratades. „Olen sulle kinnitanud kümnel korral, et su alibi mäda on. Eks ma seletanud sulle juba, et mul kõik valmis on korraldatud, nii et sind esimese järgu mõrtsukatöös siiski süüdi ei leita olevat. Piuksata aga veel midagi omast rumalast alibist, ja ma jätan su kuivale.“

„Aga nii annavad nad mulle tooli!“ kiunus Benny. „Igatüks teab, et kohtunik on siga mees ja... Miks ometi ei seleta Teile inimesele, mis nõu Teil on?“

„Mida vähem sa tead,“ — algas kaitsja mr. Kaplan, peatas aga ja silmitses mõtetes oma klienti. Peaks Benny Leibovitz üldse eluga pääsema, tuleks tal kohtule ette valetada pikk ja ümarik lugu oma suhetest Heinie Meyers'iga. Kuid selge oli, et mehike enesele kindlasti surmaotsuse kaela kogeleks.

„Kuuled sa, sunnik,“ sosistas kaitsja mr. Kaplan, kõikidele nägemiseks oma kaitsealust õlale koputades. „Kui sa nüüd unustad, mida ainult sul seletada tuleb, kõrbed sa toolil tingimata. Näed seal toda, äärest neljandamat meest vannutatud kohtu pingis? Toda juhmi vaatega rasvanägu? See mees on ära kaubeldud.“

„Ära kaubeldud?“

„Jah, ära kaubeldud. Juba on tal kakssada laari sinu arvel lõpustes, mille eest ta peab katsuma vannutatud meestelt sinule välja pigistada surmanuhtluse asemele ainult teisejärgu süü ja sunnitöö. Kui see tal korda läheb, saab ta teise kakssada veel. Mul oli mees valmis, kes tema mulle eile õhtul õnge võttis, ja —“

„Kohus algab“ — tuli korrapidaja ametniku järsk hüüe.

Tõenduskaik oli harilik. Peotäis riigi ettekutsutud tunnistajaid oli näinud, kuidas mr. Leibovitz mr. Meyers'i julmalt maha laskis. Kaitse poolt ettetoodud tunnistajad tõendasid omakorda, et mr. Meyers ise oli alustanud vaenukaigu lühikeseks-aetud vintpüssi abil.

Mr. Leibovitz isiklikult oli päri viimase arvamisega ja lisas andmeid temale teadaolevate mr. Meyers'i kõige nurjatumate tegutsemiste üle. Prokurör, nagu kord ja kohus, nõudis surmamõistmist. Mr. Kaplan, kes oma kaitsekõnes kuulutas, et perekonnaisana pöördub ta vannutatud meeste kui omataoliste perekonna-peade poole, küsis, kas ei peaks mees, kes Heinie Meyers'i sarnase isiku enesekaitseks hävitas, saama auraha kodanliste teenete eest.

Nõnda andis kohtueesistuja lõpuks vannutatud meestele otsustamiseks kõigiti segase kokkuvõtte süüaluse arusaamatust hääsüdamlusest ja kohus läks otsust tegema. Juba neli tundi viibisid mehed lukustatud uste taga. Mr. Kaplan oli kärsitu, kuid võidukindel; oli ta ju maalinud Benny heategijaks kogu ühiskonnale ja ootas, mil ta isiklikult saaks küsida oma vannutatud mehelt, kuidas see tema malekäik otsusetegemisel oli mõjunud. Veel kestis meeste nõupidamine. Vaheajale tulles teatas nende omavaheliselt valitud esimees kohtu eesistuja järelepärimisele lühidalt, et meeste arvamised olevat lahku läinud. Sealjuures tähistas ta pilk kibedalt mr. Kap-

lani vannutatud mehele, süda enesel rahutu kodus juhitaäänud kaupluse pärast. Mr. Kaplani lootused muhe-nesid.

Aeg vajus laisalt üle kesköö, kuni tuli kohtuotsus, mis võttis Benny Leibovitzilt vabaduse kahekskümneks aastaks, ja ainult nädal hiljem arvas advokaat aja paraja olevat üles otsida meest, kellelt ootas kõdistavaid kirjeldusi tema kõnemehelik auahnus.

Aadress viis mr. Kaplani kaugele üleslinna, kus koos neegrite ja iirlastega elutses arvukalt skandinaav-lasi ja muid nimetumaid rahvakilde Euroopa kaugematest nurkadest. Mr. Kaplani sihtobjekt oli rahvuselt pärit Baltimaailt.

„Nuu, brat, kak vash bisness?“ — tervitas ta vestiväel eks-kohtunikku, kes parajasti grammofoni kallal ametis oli olnud. „Tegite toreda töö läinud nädalal. Teiesuguseid mehi on meil kohtupingile tulega tarvis. — Ma arvan, teised üksteistkümmend olid alguses kõik Teie vastu?“

Juhmi pilguga mehike noogutas peaga ja toppis oma vaevatasu viimase poole vestitaskusse.

„Jeahh,“ aegutas ta. „Viimane kui tõbras. — Ja Teie oma kõnega ei teinud töö mulle sugugi kergemaks, — seda pean ma Teile ütlema, mister.“

„Kuidas nii?“

„Minuga ei ole küll keegi suutnud vägipulka vedada,“ seletas mr. Kaplani kohtunik pühalikult, „ja kui kontraht nõudis, et sunnitöö, siis pidi sunnitöö ka saama.“

„Aga ma ei mõista, kuidas minu kõne kohtunikkude enese poole võitmist Teile veelgi raskendada võis?“

„Noh, need Teie seletused, et Meyers'i taolise lurjuse vagakstegijale peaks vähemalt auraha rinda pandama. Tõtt öeldes, minulgi läksid kuulates silmad vesiseks. Kuid mida ma olen lubanud, seda ma ka täidan. Kõik teised aga tahtsid meest vabalt minna lasta.“

New-York, 30. oktoobril, 1929.

Turismi korraldamisest Eestis.

Ed. Riisman.

Turism vajab rohkem tähelepanu.

Turismi korraldamise probleem on kujunenud meil viimasel ajal väga põlevaks. Iga aastaga kasvab Eestisse voolavate turistide arv, kelles on huvi ärganud Eesti vastu ja põhjamaade vastu üldse ning kes on juba tüdinenud ringihulkumisest Lääne-Euroopas. Kuid me ei saa uhkustada, et ise midagi oleme teinud turistide ligitõmbamiseks. Ei. See on õieti mitmete suurte välismaa laevakompaniide teene, kes Tallinna on endi poolt korraldatavate ekskursioonide reisuprogrammi võtnud.

Kahjuks on see juba meie Eesti õnnetus, et meil endil õige vähe algatatakse ja end siis alles liigutama hakatakse, kui enam kuhugi pealesuruvate vajaduste eest ei pääse.

Vabandada võib muidugi sellega, et meie riiklikul ülesehitamise ajajärgul on tööd nii palju, et võimalik ei ole pöörata kõigele tähelepanu. Kui aga arvesse võtta seda, et meie riikliku alguse rabelused peaaesjalikult kuuluvad võitlusele majanduslike raskustega, siis ei tohiks olla nii ükskõikne ala vastu, mis riigile võib kujuneda kenaks sissetuleku allikaks. Kui palju väliskapitali voolab turistide kaudu riiki! Isegi paari-kolme-tunniline turistide laeva peatumine Tallinna reidil toob Eestile sisse miljoneid sente.

Loomulikult oleks pidanud olema meie kohus juba ammugi säärast tulutoovat ettevõtet paremini korraldada ja turiste maale ligi tõmmata. Nüüd alles on kuulda ajalehtede kaudu, et teedeministerium turismi korraldamise nõupidamist algatab ja selleks kokku kutsub turismist huvitatud seltskondlike organisatsioonide, omavalitsuste ja teiste asutuste esindajad. Vastavates asutustes olevat küsimust põhimõtteliselt kaalutud ja seisukohale asutud, et meil tuleb rajada turismile tingimata kindel alus (viimaks ometi!). Esimeses järjekorras tahetakse luua keskorganisatsioon, kes turismi korraldamisele asuks ja kohtadele tarvilisi näpunäiteid ning juhtnööre annaks.

Eestit külastavad turistid on vist küll 90 juhtumisel saja seast piirdunud ainult õige lühikeseajalise Tallinna vaatlemisega. See on arusaadav. Reisimine Eestis ei paku turistile kuigi palju lõbu ja et Eestis peale Tallinna on ka veel midagi muud huvitavat, ei ole neil teadagi. Turistidele reisumõnustuste loomise eest Eestis ja oma huvitavamate ning ilusamate kohtade reklaamimise eest ei ole seni veel keegi hoolitsenud.

Kas on Eestis ilu ja miks turisti vahest rõõvliks peetakse.

Meil on palju väga ilusaid kohti Eestis, mis millegagi ei jää taha paljudest võõrsil väga reklaamitud turistide huvikohtadest. Oli mul võimalus alles sel suvel teha pikemat jalamatka läbi Lõuna-Eesti ilusamate kohtade. Pean tõendama, et silm nägi lihtsalt hingehaaravalt ilusaid kohti. Nimetame ainult Pühajärve ja Otepää maastikku, Rõuge ümbrust, Munamäge, Taevaskoda, siis veel põhjapool Viru rannikut jne. Kuigi see jalamatk oli määratult huvitav, oleks võinud ta kujuneda tõsiseks kannatusreisuks, kui mitte huumor poleks lasknud võtta kõiki äpardusi heatujuliselt. Turist võib meil Eestis ringi rännates kergesti jääda õomajata ja isegi söömata. Ei ole sugugi hea tundmus, kui sind taludes koheldakse kui rõõvli (maainimese seisukohast see on ka täiesti mõisteta — tema arusaamise järgi ometi ükski korralik inimene suvisel kibedal tööajal maal muidu ringi ei longi!).

Puuduvad meil maal täiesti turistide kodud. Edasiliikumise abinõud ja ühendus on viletsad ja neid ei ole võõral tihti kerge leida. Ainult Pühajärvel on nüüd juba midagi turistide

kodu taolist olemas, aga kui korralikult seegi funktsioneerib, on küsitav. Niisugustesse kohtadesse aga, nagu Taevaskoda Põlva läheduses, mille looduse ilu iga turisti avatleb sinna kauemaks jääma, on ligipääs õige raske ja veel raskem peatuskoha leidmine. Ulualust tuleb kaubelda ümbruse talunikudelt, kelle heast tujust ja tahtmisest siis oleneb, kas ta õomaja annab või mitte. Taevaskoda oma avarusega võiks ära mahutada kümneid tuhandeid turiste ja suvitajaid, kui oleks aga ainult suvemaju, turistide kodusid ja — reklaami. Uue Tartu-Petseri raudtee ehitamisega muutub nüüd Taevaskoda kättesaadavamaks, sest jaam tuleb sinna lähedusse. Aga kuidas riik meie looduslikult uhkeimat kohta ja tulevast turistide huvipunkti hindab, võib juba järeldada sellestki, et Taevaskoja juures asuvat jaama tahetakse nimetada mingisuguse eemal asuva tähtsuseta külakese või asunduse nimemega selle asemel, et talle panna kõlav nimi: Taevaskoja jaam, mis ei oleks mitte ainult otstarbekohasem, vaid ka hea reklaam ühtlasi¹⁾.

Turismi riiklikust korraldamisest Uus-Meremaal.

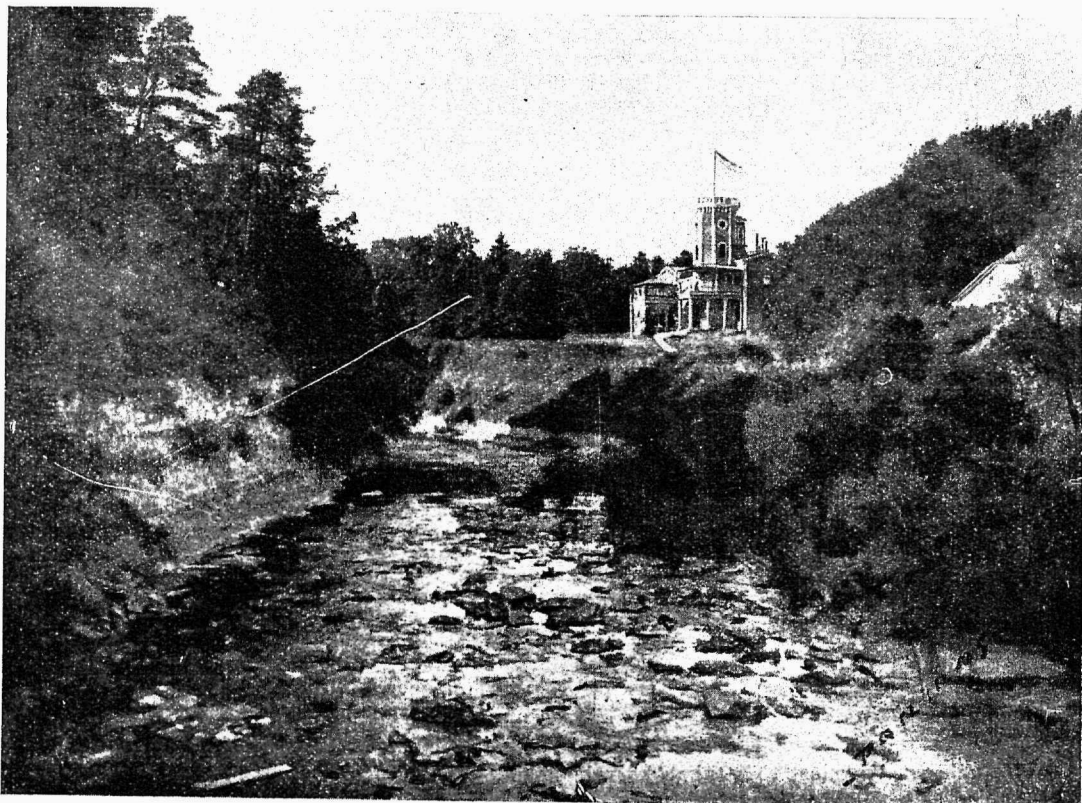
Turismi korraldamine nõuab muidugi alul kaunis tublisti kapitali. Kõige esiteks tuleksid turistide huvikohad korda seada, luua korralik ühendus, ehitada vajalised hooned jne. Siis tuleks rohkel arvul trükkida reklaamkirjandust ja levitada seda välismaa turistide büroodes, laevakompaniide kontorites ja teistes turistidega tegemist tegevates asutustes.

Rakvere lossi varemed.

Turismi korraldus peaks olema riigi käes vastava turistide büroo asutamise teel, nagu see on teistes maades, kus turism on hästi korraldatud. Ei saa jätta siin jällegi meele tuletamata Uus-Meremaad, kus turismi korraldus riiklikul ettevõttel on kõige puhtamal kujul läbi viidud. See on suur ja väga eeskujulikult funktsioneeriv ettevõtte. Igas linnas ja tähtsamas maakohas asuvad suured riiklikud reisibürood, võimalikult kättesaadavatel kohtadel. Mitmele poole linna on seatud üles juhised, mis näitavad teed turistide büroo poole. Muidugi ei puudu sissesõidukohtades, nagu sadamas, raudteejaamades, silmatorkavad reklaamtahvlid. Nii võib iga saamatuingi turist turistide büroo kerge vaevaga üles leida. Büroo seab kokku reisikavad turistidele kas gruppides, ekskursioonidele või üksikult. Kõik kulud, nagu piletid, hotellirahad, ülalpidamine jne., võib ette tasuda, nii et pärast enam millegagi ei tule sekeldusi. Reisija esitab ainult vastavad kviiitungid ehk kupongid. Pal-

¹⁾ Kuid mitte ainult looduse ilu ei ole meil pakkuda turistidele, vaid ka küllalt muud. Meil on keskajast palju ajaloolisi mälestusi, nagu losside varemeid, kindlusi, maa-aluseid käike jne. Ei saa kahjutundeta siinjuures jätta meele tuletamata Tallinna all asuvaid maa-aluseid käike, mida rahvasuus tuntakse *Kitsepõrgu* nime all. Missugune käikude labürint *Kitsepõrgus* peitub, ei ole veel õieti järelegi uuritud, vaid see määratult huvitav keskaja pärandus lastakse ükskõikselt laguneda. Ometi peitub selles varandus! Peaks hankima ükskõik kuidas ja knst kapitale, et päästa neist käikudest veel, mis päästa annab, seada nad korda, varustada elektrivalgustusega, koondada neisse kõik käikudega seotud ja üldse keskajast säilinud ajaloolised esemed, et moodustada seal midagi umbes ajaloolise muuseumi taolist. Ja võib kindel olla, et meie *Kitsepõrgu* välismaa turistides tekitaks furoori!

Keila-Joa loss.

judes kohtades on riigil oma hotellid ja võõrastemajad, kus hinnad mõõdukad ja mis seatud sisse väga korralikult. Kus riigil oma hotelli pole, on vastavad kokkulepped loodud erahotellidega, kes siis turistide büroo poolt saadetud turistid vastu võtavad. Riigile kuuluvad omnibuseliinid, mis ühendavad huvitavaimaid kohti. Riigil on oma automobiilid asjatundlikkude juhtidega, kes reisijaid kohtadel ringi sõidutavad. Reisija ei näe mingisugust vaeva ega muret, sest ta antakse lihtsalt ühtede agentide ja juhtide kätest teiste kätte üle. Muidugi oleneb palju turisti jõukusest, kui palju ta endale neid mugavusi võib lubada. Bürood korraldavad marssruudi ka odavamalt ja vähemate mugavustega.

Kõige selle tagajärg on, et vaatamata oma kaugele asukohale teistest maadest Uus-Meremaa on muutunud elavaks läbirännukohaks. Peaaegu ükski maailmarändur ei jäta kasutamata juhust Uus-Meremaad külastada.

Kuid mitte ainult välituriste ei meelita Uus-Meremaa ligi, vaid ta katsub reisimist õhutada ka oma sisemaal. „Õppige tundma oma kodumaad“ on kujunenud harilikuks hüüdsõnaks. Kinode eeskavas on enamasti ka osa filmi, mis demonstreerib U.-M. maastikkude ilu ja elu. Varustab kinosid nende filmidega riik, kel ka oma filmitööstus on olemas. Tagajärg on see, et uusmeremaalased palju oma maal ringi liiguvad ja oma maad hästi tunnevad.

Kuidas korraldada turismi meil.

Ka meil Eestis võiks sellisest korraldusest ainult eeskuju ja õppust võtta. Mispärast turismi korraldus peab olema riiklikkudes kätes, on tähtis järgmistel põhjustel:

1) turistide vastuvõtu ja huvikohtade külastamise korraldamiseks on riigil kõige suuremad võimalused;

2) turistidest oleneb osalt riigi hea nimi ja selle loomisest turistide kaudu võib eeskätt kõige rohkem olla huvitatud ainult riik;

- 3) riigil on laiaulatuslikumad võimalused reklaamiks kui üksikul eraorganisatsioonil;
- 4) sissetulekud turistidest lähevad riigile ja mitte mõne erakompanii taskusesse.

Turistide büroo peaks kuuluma loomulikult teedeministeeriumi alla (nagu see on ka Uus-Meremaal), kuid tal peaks olema täiesti iseseisev juhtiv aparaat ja teatav tegevusevabadus. Kui niisugustes tingimustes asja etteotsa satub õige mees, võib ettevõtte paisuda tulutoovaks ja kasulikuks asutuseks.

Kui aga siiski ei peaks võimalik olema riiklikku turistide bürood kutsuda ellu, võiks seda teha ka eraalgatusel, kuid kindlasti riikliku kontrolli all riigi osavõetuga osaniku kujul. See oleks kindlustuseks, et ettevõtte ei muutuks ainult kasu taga ajavaks äriks, vaid arvestaks ka riiklikkude huvidega.

Väliseestlased ja turismi korraldus.

Ka väliseestlastele oleks säärase turistide büroo olemasolu väga tähtis. Palju on neid väliseestlasi, kes aastakümneid on kodumaalt eemal olnud ja oma sünnikohaga igasugused sidemed kaotanud. Lapsepõlve mälestuste tõttu tulevad nad jälle kord oma sünnipaika vaatama, kuid juba turistina. Lahkuvad nad aga enamasti pettunult. Nad on jõudnud jõukale järjele, harjunud mugavustega ja kui leiavad siin igalpool ees ainult takistusi, siis loomulikult pahanduvad. Ei ole asutust, kelle poole nad võiksid pöörata (olgugi kas või oma raha eest) ja kes neile siis jagaks vajalist tähelepanu. Neid väliseestlasi võiks uuesti oma kodumaale lähendada ja nendes vanu sooje mälestusi elustada. Nad teeksid siis välismaalastegi seas Eestile kasulikku reklaami ja juhiksid Eestisse oma tuttavaid-välismaalasi.

Mitugi suuremat ekskursiooni, mis väliseestlased ühes välismaalastega kodumaale teha on kavatsenud, on jäänud läbi viimata sel põhjusel, et kodumaal ettevõttele seni on suhtunud külmalt.

Ei ole kahtlust, et riikliku laiaulatusliku turistide büroo ellukutsumine aitab meile lähendada ka väliseestlasi ja, mis ka tähtis, aitab õigetesse raamidesse juhtida meil Eestis levinud haiglast väljarändamise kirge.

P. S. Viimastel päevadel on siiski komisjoni koosolek peetud ja ka „Välis-Eesti ühingule“ teedeministeeriumi kava läbivaatamiseks saadetud. Kuid selle kava järele tahetakse ainult turismi alal tegutsevate organisatsioonide tööd kooskõlastada, kuna riik nähtavasti sellest töös tahab kõrvale jääda.

E. R.

Talvine maastik.

Kas Brasiilias on hea või halb?

Turgu Eesti saadustele.

Brasiiliast on eestlased-väljarändajad tublisti pettunud ja suur osa viimastel aastatel saadud teateid valgustavad Brasiiliat õige tumedast küljest. Ei puudu aga ka neid, kel Brasiilias, võrdlemisi hästi on läinud ja kes selle tõttu Brasiiliat näevad paremas valguses. Üks niisugustest on 1923. a. väljarännanud eestlane **K a r l K ä g u**, kes kirjutab muu seas järgmist:

„Elamistingimused Sao Paulos ja üldse Brasiilias on võrdlemisi paremad kui Eestis ja Brasiilia naaberriigis Argentiinas, kus mitmed eestlased käinud, kuid jälle tagasi tulnud.

Tööpuudust Brasiilias sellele ei ole, kes tööd teha tahab ja tööd ei vali. Brasiilia oma rahvas — portugaalased, itaallased, hispaanlased jne. — tööd ei armasta. Nad ajavad igasugust äri, kaubitsevad ja spekulierivad. Eestlane aga sellega hakkama ei saa. Esiteks ei ole tal ärivaimu ja teiseks takistab teda keele puudus. Suureks takistuseks eestlaste edasijõudmisel on ka rahvus- ja ühistunde puudus. Nii oleme võõrad võõraste keskel.

Eesti seltsidest tegutseb nüüd järjekorras juba kolmas — „Uus Kodu.“ Kaks esimest — „Estonia“ ja ÜENÜ Sao Paulo osakond — on läinud hingusele. „Uus Kodu“ tegutseb nüüd omakorda eestlaste koondamisega, mis läheb väga visalt. Seltsil on praegu 95 liiget.

Kirja kirjutaja **K. Kägu** ise töötab **S. P.**-s iseseisvalt maalrina. Suur osa teisi eestlasi keda Sao Paulos ja selle ümbruses olevat umbes 3000, töötavat ehituse ja käsitöö alal. Suuremat tööstuse ettevõtjat ja äri meest eestlaste hulgas ei olevat, välja arvatud keegi härra **Nisson**, kes olevat juba 15 a. Brasiilias elanud ja pidavat söögipoodi. Kuid tema ei tahtvat end enam eestlasteks tunnistada.

Tööliste nõudmine olevat kõige suurem ehitustöö ja põllutöö alal. Viimaseid palgatavat peaaesjalikult kohviistandustesse (fasenda), kus tükitöö. Tasu olevat väga mitmesugune. Peale selle võivat aga töölised endile ise vilja maha teha, loomi pidada jne. **K. Kägu** on mitme eestlasega rääkinud, kes seal töötanud. Mõned kiitvat, teised laivat. Üldine arvamine olevat aga, et parem olevat kohvifasendas töötada kui Eestis talusulane olla.

Teine eestlane **A r n o l d K. E n d e**, kes töötab Bahias topograafina, kirjutab umbes samas mõttes:

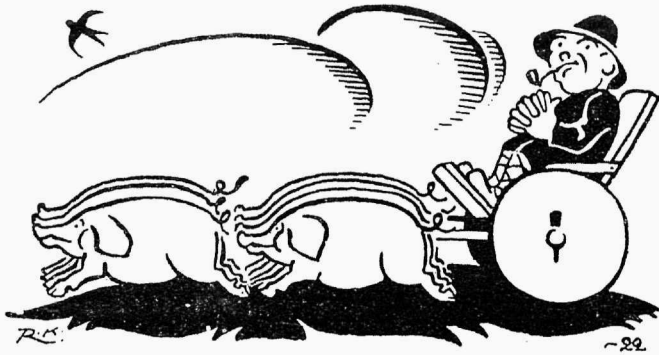
„Brasiilia on Eestis õige kehvast kuulsuses ja minagi ei taha teda kiitma hakata, kuid elu on siin kõvasti poole kergem kui kodumaal, nimelt palkade ja väljaminekute suhtes. Siin ei tohiks veel järgmisel aastajal tööpuudust ette tulla, sest aina ehitatakse raudteid, maanteid, jõujaamu jne. Kompanii, kus teenin, ehitab üksipäini kolme jõujaama (veetammid) korruga. Üks jaam ehitatakse Bahia linna ligidale Paraquassie jõele.

Sao Paulosse kogunevad igast ilmakaarest emigrandid, sellest siis seal valitseb tööpuudus ja odavamad palgad kui mujal Brasiilias. Eestlane tunneb hirmu Sao Paulost lahkuda, sest vaevalt kohtab mujal ühegi eestlase.“

Omalt poolt peame küll juure lisama, et Brasiiliast tagasitulejate seas ei nuriseta mitte niivõrra töö üle kui Brasiilia kliima üle, eriti just kohviistandustes. Muidugi on vahet väga palju nii kliima kui ka töö suhtes isiklikust vastupidavusest ja nõudlikkusest. Selles ei ole ühist mõõdupuud. Väljarändaja otsib võõrsilt ikka niivõrra paremaid tingimusi, et need kompenseeriks ka tema koduigatsuse tunded ja koduse ümbruse puudumise. Kui aga võõrasmaa seda ei anna, tekib kohe täiesti põhjendatud rahulolematuse ja nurin. Nii ka Brasiiliaga. Kuigi kohviistanduses võiks paremini teenida kui Eestis talusulasena, on vast enese mahamatmine võõra rahva sekka, võõraste kommetega, võõra keelega ja võõra hingeeluga, eestlase hingeelule suurem kaotus kui väike teenistuse paremus. Ja mis kaalub siis ikkagi elus rohkem!

Hra **Ende** kirjutab veel **t u r u l e i d m i s e v õ i m a l u s t e s t** Eesti saadustele Brasiilias. Eriti usub ta tsemendile head minekut.

Et Eesti tsemend õige kõrge väärtusega ja juba varemgi endale Ameerikas turgu on leidnud, siis tuleks meie tsemenditööstusel küll veidi rohkem rõhku panna Brasiiliale. Hra **Ende** (aadress: **Cia Brazileira de Energia Electrica, caixa 164, Bahia, Brazil.**) oma poolt loodetavasti ei keela selleks lahketa kaasabi.

Teekond kullamaale.

Eestlase seiklused teel Ameerikasse.

Kurdetakse sageli, et rändaks veidi ilmas ringi, vaataks elu ka võõrsil, aga pole raha. Kas ongi raha see ainuke meie ajal, mis võimaldab reisimise? Igatahes mitte. Reisida võib ka nüüdsel ajal päris pennita. Vaja ainult omada julgust, ettevaatlikkust ja hea osake häbematuski. Tuleb arvestada muidugi kõiksugu raskustega, tuleb pidada vahest sisetundegagi ägedat võitlust, aga kui vajadus sunnib, ei saa valida. Ja seesama vajadus sundis mindki pennita teostama reisu, millele teistel asjaoludel vaevalt oleksin mõtelnud.

Oli aeg, kus kandsin Eesti sõjaväes ohvitseri mundrit, olin ka ise kogu ihu, hinge ja mõistusega see; ühtlasi luuüdinini äge patrioot. Mäletan juhtumisi, kus ametvendadega lõin ägedaid lahinguid selle pärast, et nad tarvitavad mingisugust väljamaa seepi või saapakreemi. Minu hüüdsõna oli: olgu kas halvem või kallim, kuid peab olema kodumaa produkt.

Rühkisin tööd, kunni ootamata katastroof kõik segi paiskas. Õnnetu juhuste ühtelangemise tõttu ja asjaolude eksivalgustamise tagajärjel kaotasin ameti, raha ja lootuse paremale tulevikule kodumaal. Valdas meelegibedus ümbritseva vastu.

Siin tulid juure veel vähemad õn-

netused. Pesumaja põles maha mu pesuga. Riided lagunesid. . .

Ah, sõbrad, inimene on väga halvasti loodud! Pingutasin küll viimase võimaluseni püksirihma, kuid kõht kurivaim nurises ikka.

Kui olid hävinenud viimased väljavaated, realiseerisin oma viimase vanast „kuldsest ajast“ säilinud varanduse — jalgratta — ja otsustasin minna laia ilma otsima õne ja rahustust oma meelegibedusele.

Muretsemin välispassi viisadega kunni Hollandini. Pakkisin seljapauuna kõik oma varanduse. Varustasin end ka leivakotiga. Ostsin sel puhul terve leiva ja naela taimevõid, mässisin vana roheline lauapaberi sisse, sidusin kinni hoolega jämeda nööri ja kõik oligi reisivalmis. Sammusin sadama, kuhu mind ära saatma oli tulnud kümmekond üliõpilast, paar ohvitseri — vanu kolleege ja isegi üks preili, kes mulle ulatas väikese pakikese ja kimbu lilli. Veidi piinlik oli enda pärast — seljas paun, kaenlas lauapaberisse mässitud leib, peos lilled ning jalas püksid paikadega ees ning taga. . .

Laev vilistas ja propellerid algasid tööd. Vaibusid kaldale jäänute hääled, kadusid silmapiirilt lehvitavad inimesed; kadusid kaldad, linna silu-

ett, üksikud tornid... Jäi hall vesi, hall taevas.

Arusaadavalt kasutasin kõige odavamast edasipääsemise võimalust, s. o. sõitsin tekireisijana, kel pole õigust kajutis viibimiseks, rääkimata süngis magamisest. Aga kajutis oleks tahtnud olla väga hea meelega! Ilm oli tuuline ja külm. Istusin korstna najal, et oleks veidi soem. Näen, et kantakse kajutitesse kõik-sugu isuäratavat toidukraami. Tekib söögiisu. Murran paberi seest oma leiba ja määrin margariini peale.

Ilm muutub halvemaks. Hakkab sadama vihma. Kuhu nüüd küll pageda.“

Tekib julge mõte. Kui õige poeksin kuhugi kajuti, mis siis ikka juhtuks? Visatakse välja, see kõik. Mõeldud, tehtud. Hiilin kajuti uksest sisse — pimedamas nurgas minu õnneks tühi süng. Nagu püssikuul olen selle juures, kähku saapad jalast, ja kõigi riietega vaiba alla. Leivapakk ja paun käisid süngi taha.

Sain vaevalt hetke mõnuledes lehada, kui raputati jalast — see oli kajutipoiss, kes märkas ootamata võõrast. Rääkis mulle pika jutu Saksa keeles, kuid leidsin, et vaikimine on kuld ja tõmbasin vaiba üle pea. Sain nii palju aru, et lubas kutsuda ohvitseri. Hüva, kutsugu kas või mitu!

Varsti ilmuski nimetatud härra ja hakkas kurjalt kärkima. Püüdsin talle vastata võimalikult lolli ja ilmsüüta näoga. Vist mõjus — löi käega ja kadus.

Nii sai minust kolmanda klassi reisija.

Jõudsin õnnelikult Stettiini. Siin kavatsesin peatuda ühe päeva. Õo saatsin mööda ühes pargis, kust mind hommikupoole politseisse toimetati. Seal ei olnud minuga just väga kuri ja lasti varsti minema. Algas sõit edasi Berliini poole, muidugi neljandas klassis, mis vastab meie mõistes umbes piimarongile. Rong logistas edasi aeglaselt suurte peatustega

jaamades. Viimaks siiski jõudsin suure ilmalinna hiiglaliikumisse.

Olin nii naiiv, et lootsin leida siit endale mingisugust teenistust. Jooksin ajalehe kuulutuste järgi ja hulkusin töbörsidel — kõik asjata. Sakslane on ju selline patrioot, et vaevalt muulasele teenistust annab, eriti veel sellele, kes ei valitse hästi keelt. Oli ju siis ka Saksamaal teravam majanduskriisi ajajärk. Võisin uhkustada ainult sellega, et olen jalatanud kuulsal Unter den Linden'il.

Otsustasin: ära siit, ja sõit algas edasi Hollandi poole. Peatusin Rotterdamis. Siin sadamalinna lootsin pääseda teenistusse mõnele laevale, millega saaks üle ookeani Uude Maailma. Seal hinnatakse kindlasti tööjõudu kallimalt. Kui ainult laevale pääseks!

Nüüd alles algasid avantüürid.

Sain endale kuhugi meremeeste pansioni pööningule magamiskoha. Oli küll õudselt räpane, aga tuli juba sellega harjuda.

Selleks, et pääseda teenistusse laevale, pead olema meremees ja igal meremehel on sellekohased dokumendid. Ise aga olin näinud merd Kadrioru rannast ja esmakordsel meresõidul Stetiini. Tuli sobitada tutvusi vanade meremeestega. Kuid see polnud lihtne. Ehkki ma näisin välimuselt väga proletaarne, ei suutnud neis siiski äratada muljet, et olen omasugune. Õppisin küll hoolega söimama, sülitama, sigareti otsa hoidma eriviisil sõrmede vahel või teda laskma tolkneda lohakile poolripakil alumisel huulel — usaldus ei tekkinud neis minu vastu siiski kuidagi moodi.

Mõne päeva jooksul kohtasin nii mõndki tuttavat kodumaalt, kes olid väljas samade eesmärkidega, mis mina, ja kes tutvustasid veel paljude enestetaolistega. Lõppude-lõpuks selgus, et Rotterdam puha kubiseb ja keeb kuivamaa meremeestest. Siin võis kohata ohvitseri, üliõpilasi, autojuhte, korstnapühkijaid, juukse-

lõikajaid, väejooksikuid, võlausaldajate eest põgenenud ärimehi ja taevast teab veel keda!

Mõned olid hulkunud nii juba pikemat aega ja teadsid rääkida, et mõnel pool selliseid meremehe dokumente valmistatakse ja müüakse. Olin sellest ammugi kuulnud. Kuid mul puudus raha säärase dokumendi ostmiseks, kuigi nüüd enam sellegi ees poleks tagasi kohkunud.

Häda ajab härja kaevu. Tärkas minus äkki mõte, et kas ma ei või olla selline „vabrikant“ ja endale ise dokumendi soetada! Olin ju hea joo- nestaja!

Muretsesin tükikese šapirograafi linti, sirkli ja hakkasin vabritseerima pitsateid. Nii saabusid päris korralikud eestikeelsed kinnikud R a a - m a t u k o g u „M u s t K a p t e n“, torpeedolaev „P e t s e r“ jne. Ei olnud ju tähtis pitsati kiri, kuid tal pidi kindlasti leiduma ankur. Nii oli mu sisetunne vähemalt võltsimisest puhas.

Nende pitsatitega varustati siis planketid ja kirjutati ka vajaline tekst. Nüüd olid olemas dokumendid ja võis end sisse kirjutada meremeeste unioni, mille kaudu sündis meremeeste palkamine. Käisin sellest ajast peale hoolega igapäev kohta saamas, kuid ikka oli mu õnnetu välimus komistuskiviks. Mõni kapten põlgas mind põhjusel, et pole sõitnud välismaa laevadel, mõni — et ei oska Inglise keelt jne.

Et mul järeleandlik ja heatahtlik iseloom oli, siis varustasin omatehtud dokumentidega ka mõnegi tuttava. Need kõnelesid sellest oma tuttavatele, kes siis jällegi minu poole pöör-

du sid. Varsti olin omamoodi kuulsus. Igal hommikul käisid inimesed mu ukse taga sabas, nagu hambaarsti juures. Ristiti mind mu pitsati järgi Mustaks Kapteniks.

Nii möödus ligi kuu aega, kus mu kuulsus laviinina paisus. Juba olid mitmed minu poolt diplomeeritud „jankid“ (nii armastavad end nimetada meremehed) jõudnud Aafrika, Argentiinasse, Ameerikasse, ühesõnaga — üle maailma. Siis hakkas hirm. Ühtlasi olid otsas mu viimased pennid. Otsustasin Rotterdamist edasi nihkuda kiiremini kui muidu. Ja nimelt Antwerpeni.

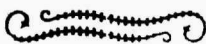
Antwerpeni valikuks olid mitmed põhjused: lootsin, et vast leidub tööd Belgia söekaevandustes, Hollandi ja Belgia vahel sõiduks ei olnud tarvis viisat ja lõppeks — kuulsin, et Antwerpen on kõige parem koht kuivamaa meremeestele.

Roterdami ja Antwerpeni vahel liiguvad väikesed reisijatelaevad, kutsutud „telegraaf“. Ühel hommikul kolisin sellisele laevale. Muidugi puudus mul pilet. Varsti hakati neid kontrollima. Laiutasin käsi ja raputasin ainult pead — kapten võis mind vist hulluks pidada. Jättis mu lõppeks rahule.

Aga ma ei tahtnud tasumata sõita. Ei! Teel võttis laev mõnes kohas kaupa peale või laadis maha. Siin sain esimese merimehe praktika: olin hoolega laadimise juures abiks. Jõudes Antwerpeni andis kapten veel kümme franki taskuraha.

Antwerpenist algasid minu seiklusrikkad teekonnad üle laia „lombi“, kuid sellest järgmine kord.

Hüüne Petserist.

Ringvaateid välismailt.

Eesti selts Londonis.

Eestlased Londonis on organiseerunud juba 1921. a. Liikmete arv kõigub 30 ümber. Vaatamata oma väikesele liikmete arvule on selts olnud võrdlemisi aktiivne. Tähtsaimaks Londoni seltsi välispidiseks esinemiseks on igal aastal olnud osavõtt Briti Rahvasteliidu „rahvaste sõpruse“ pidustustest Londoni Crystal Palace'is, kus seltsi liikmed, eriti naispere, on esinenud rahvariites ja Eesti lipu all. Peale selle on selts igal aastal korraldanud 3—4 omavahelist koosviibimist (eriti igal jõulu 2. pühal, vana-aasta õhtul jne.), kus ette kantud Eesti algupäraseid näidendeid, peetud kõnesid, lauldud, tantsitud jne.

Umbes samas vaimus kavatseb jätkata selts oma tegevust ka tulevikus, sest majandusliku jõukuse puudumise tõttu ei ole suuremate kavatsuste läbiviimine mõeldav. Liikmete koosseisust moodustavad enamiku käsitöölised, majateenijad, äri-teenijad jne., kelle majanduslik jõud ka kõige parema tahtmise juures suuremat tegevust ei võimalda.

Seltsil on soovikorral võimalus oma koosviibimisi korraldada Londoni Eesti saatkonna majas, missugust soodustust selts tänuga kasutab.

Seltsi praegune esimees ja ühtlasi ka ajutine laekahoidja on hr. J. Palmer (mehaanika-parandustöökoja omanik), abiesimees hr. R. Möllerson ja kirjatoimetaja hr. V. Ojanson (saatkonna sekretär).

Eestlased Uruguays.

Turg välismaa saadustele.

Viimasel väljarändamise hooajal Lõuna-Ameerikasse on valgunud mitmeid eestlasi ka Uruguaysse. Enamasti on nad sinna läinud hiljem teistest riikidest, peaaasjalikult Brasiiliast, nagu ka eestlane Aleksander Telg, kes meile sealsetest oludest kirjutab.

A. Telg teab parkümmend Montevideo linnas elavat eestlast. Ka ta ise töötab seal juba teist aastat. Tööjõu nõudmist olevat märgata kõige enam tislari-, rätsepa-, õmlemise-, igasugu naismajateenijate (eriti keetjate) ja riiete puhastamise tööde alal. Tööpuudus valitsevat aga igasugusel lihttööl.

Peale paari suurema lihakonservi- ja ühe tsemendivabriku muid suurtööstusettevõtteid Montevideos ei olevat. A. Telg avaldab arvamist, et Eesti saadustest võiksid Uruguays väga hästi turgu leida linane katteriee (present), kõige paremad palituga ülikonnariided, kartulid, kuivatatud õunad, kartulijahu (tärglis), linad, metsamaterjal ja kanepi- ning linanöörid. Uruguays ei olevat ühtki linase riide vabrikut, samuti ka ühtki puuvillase. Kuski Montevideost eemal olevat väike villase riide vabrik, kuid selle toodang olevat alaväärne. Olevat olemas suurem tsemendivabrik ja selle tõttu käivat tsement kõrge kaitsetõlli alla. Kartul olevat aga nähtavasti tollivaba, sest teda veetavat sisse

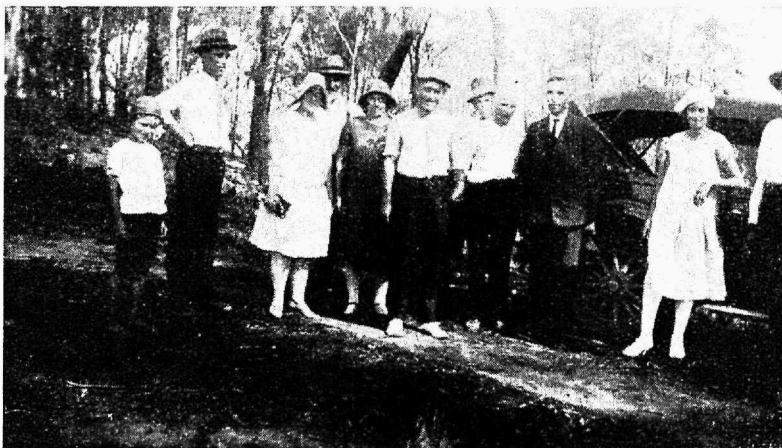
kaugelt üle poole tarvitatavast kartulist kas Itaaliast või Inglismaalt ja müüdatavat peaaegu ühel hinnal kohaliku kartuliga (6—8 sentecimot kilo).

A. Telg kavatseb järgneval aastal avada ühe kaubandusliku ettevõtte Montevideos, kuna Eesti maalrid iseseisvalt maalritöö alalt tahtvat peale hakata. Seni veel eestlasi iseseisvaid suuremaid ettevõtjaid seal ei olevat.

Eesti seltsi Uruguays seni veel ei ole.

esimehena hra Martin Šmuul, esimehe vana abina hra Voldemar Kiiken, esimehe noorema abina hra Voldemar Peedo, kirja-toimetajana hra Johan Blumfeldt, kirja-toimetaja abina hra Karl Sitsik, laekurina hra Jüri Sildever, laekuri abina prl. Emilie Berg, varahoidjana hra Leopold Kaevats, organisaatorina hra Ed. Jürgens.

Praeguse seltsi „Eesti Kodu Linda“ peamureks on olnud vastavate seltsiruumide ja tarvismineva inventari muretse-

Eestlased Põhja-Austraalias (Queenslandis).

Gympie (Queensland) ümbruses elavad eestlased, kes enamasti põllumajanduses tegevad. Pahemalt paremale: noor Salmon, Karl Monak, prl. Koll, Karl Onton, pr. Lipman, J. Salmon, Oskar Reints, A. Matison, O. Koll, pr. Salmon ja O. Lipman.

Eesti seltsi agar tegevus Austraalias.

Seltsi töö teistelegi Austraalia võõrasrahvastele eeskujuks.

Sydney Eesti selts „Eesti Kodu Linda“, mis sedapuhku on ainukeseks Eesti seltsiks Austraalias, tegutseb 9. oktoobrist 1927. a. Nimetatud selts moodustus kahe varajasema seltsi „Eesti Kodu“ (asut. 17. apr. 1925) ja Sydney Eesti seltsi „Linda“ (asut. 19. juunil 1927. a.) ühinemisest.

Peategelane mõlema seltsi ühendamisel oli hr. Ed. Riisman, kes ka esimene ühendatud seltsi esimees oli.

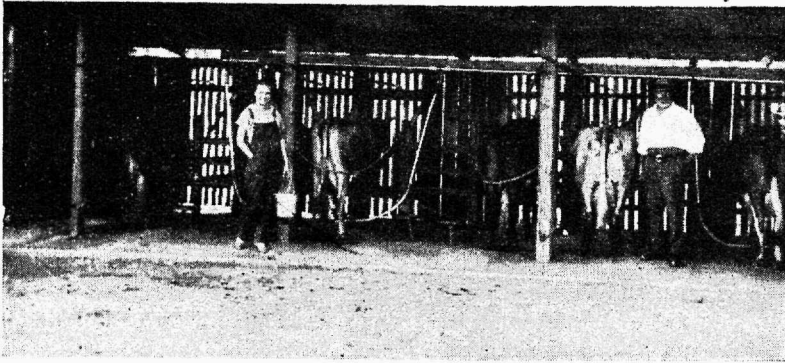
Seltsi liikmete praegune arv kõigub 150 ümber.

Selle aasta juhatusse kuuluvad: seltsi

mine. Selts leidis küll varsti peale kahe seltsi ühinemist endale ruumi, kuid see oli ainult üks suur neljakandiline tühi ruum üle 4500 ruutjala põranda pindalaga, millest noor selts, kellel varanduslik seisukord õige nõrk oli, endale ehitas üles ise oma jõul mugava kodu.

Peab tunnistama, et eestlased ka väljaspool kodumaad kindlat tahtejõudu ja üksmeelt on alal hoidnud ja oma ühise kodu ehitamisega paljudele Austraaliasse rännanud võõrasrahvastele eeskujuks on olnud, vaatamata sellele, et Austraalias viibivate eestlaste arv teiste võõrasrahvaste omast on peaaegu kõige väiksem.

Seltsil on praegu kaunis avar saal, kus leiab aset vabalt üle 300 inimese. Saalis on kaunis korralik näitelava mitmekesisiste kulis-

Eesflased Põhja-Austraalias (Queenslandis).

Lehmade lüpsmine masina jõul eestlase Karl Ontoni farmis Gympie's. Austraalias ei vaja kariloomad sooje ja kindlaid lautu, nagu ülesvõttelt näeme. K. Onton ülesvõttel paremal pool. On Eestist lahkunud juba 1893. a. ja mitmes ilmaservas elanud. Austraalias 1915. a. algades. On nüüd seal jõukamaid Eesti farmereid.

side ja tagaseintega, millest üks loomutruud vaadet pakub Tallinna jaamast Toompeale ühes Schnelli tiigiga ja selle ümbrusega. Kõik näitelava dekoratsioonid on vabakunstiniku hra A. Jacobson'i poolt seltsile kingitusena valmistatud. Saali juures on avar söögisaal ühes köögiga, kus eestlased kodumaa söökisid võivad saada, korralik lugemistuba ühes raamatukoguga, mis sisaldab peale 300 raamatu, millest pooled on uuem eesti kirjandus, siis ruumikas juhatusuba, jalutusruum, riiehoiu-ruum j. n. e.

Kõik vaheseinad ja sisemine ümberehitus on tehtud oma jõul seltsi liikmete poolt.

Seltsi inventar on hinnatud peale 650 naelsterlingi.

Ehk küll seltsil on ainult 150 liikme ümber, külastab ja kasutab seltsi ruume suurem osa Sydneys ja selle ümbruses elavatest eestlastest. Et seltsi kõigile koduseks teha, on ellu kutsutud järgmised organisatsioonid:

Haridustoimkond, kes on korraldanud rea ingliskeelseid kursusi, kõne- ja vaielusõhtuid ning sisse seadnud lugemislaua, kus käivad mitmed kodumaa ajalehed. Ka on selle toimkonna ülesanne raamatukogu korrashoidmine ja raamatute väljandmine.

Pidutoimkond on korraldanud terve rea pidusid, kontserte ja perekonnaõhtuid, mis on olnud seltsi peasissetulekuallikaiks.

Näitetrupp on väga puuduliku näitekirjanduse peale vaatamata suutnud mitmeidki häid palasid ette kanda ja rahvale pakkuda väärilist vaheldust.

Laulutrupp umbes 30 lauljaga muusikakunstiniku hra Eduard Simson'i juhatusel töötab edukalt ja on mõnegi hea kontserdi annud.

Laste edustustrupp on suutnud oma umbes pooleaastase tegevuse jooksul rohkesti tööd teha ja väärilist suurimat tähelepanu. Trupp on korraldanud mitmeid ettekandeid laste poolt, kus kuni 15 last üles astunud on tantsus, laulus, klaverimängus ja näitemängus, peale selle annab trupp lastele eesti keele õppust, mis siin Austraalias on väga tähtis, sest on juhtumisi, kus lapsed paari aasta jooksul eesti keele on nii ära unustanud, et vanemad enam nendega rääkidagi ei saa.

Malering on suutnud kaunis palju asjast huvitatuid enda ümber koguda ja omandas seltsidevahelisel võistlusel Vene seltsiga malemeistri nime.

Spordiring on oma tegevust alanud ja annab häid lootusi tulevikuks.

Muusikatrupp on mitmeidki asjast huvitatuid oma ümber kogunud, kuid pillide muretsemine teeb veel alul raskusi, sest suurema osa muusikariistu peab Saksamaalt tellima, kuna Austraalia on sel alal vaene.

Et suuremal osal Austraalia rahvast meie väikesest Eestist ja tema rahvusest aimugi ei ole, siis on püüdnud selts ka siin mõndagi ära teha. Nimelt on ta võtnud osa kahel aastal järgimööda ühepäevasest Punase Risti korjandusest. Selleks ehitas selts oma kulul kaunis suure Vikingi laeva, mis korjanduspäeval linna avalikule platsile üles seati ja kus seltsi nägusamad tütreid ja pojad rahvariites loteriid toimusid. Niisama käisid eesti neiud ja peiud rahvariites linnas ringi korjanduskarpidega ja müüsid Punase Risti märkisid. Igal aastal peetakse siin rahvusvaheline ball, kuhu kõiki rahvusi oma rahva riietes palutakse ilmuda. Ka sellest võttis selts osa ja saatis oma nägusamad tütreid ja pojad rahvariites sinna, kes seal rongkäigu toime panid eesti lippudega ja pidust osa võtsid.

Seltsi praegune asukoht on: 1 Baptist St., Redfern, postbox № 2936. C. P. D., Sydney, Australia. Telefon: 1403, Redfern.

Eesti sport Soomes.

Spordiselts „Maleva“ Helsingis.

Eesti spordiseltsi „Maleva“ tegevuse üle kirjutatakse meile Soomest järgmist:

Helsingi Eesti spordiselts „Maleva“ on asutatud 1927. a. maikuus, peaaegselt endiste Helsingi Eesti seltsi spordiosakonna

tegelaste poolt. Praegune liikmete arv on 127. Kahe aasta jooksul on korraldatud 52 liikmetevahelist naiste- ja meeste võistlust (jooksu, kergejõustiku, ujumise, suusatamise ja jalgrattasõidu alal), missugused kõik hästi ja võrdlemisi rohkearvulise osavõtuga on korda läinud. Auhindu on välja jagatud 142.

Seltsi jalgpallimeeskond on võistelnud mõne soome seltsiga Helsingis ja ka väljas ning üks kord Tallinnas v.-s. „Spordi“ meeskonnaga. Niipea, kui aineiline külg seda lubab, on kavatsus ka raskejõustikuosakonda luua. Viimasel talvel oli seltsil juba oma naisvõimlejate trupp, millega loodetakse tuleval suvel Tallinnat külastada.

Nii palju puhtsporditegevusest. Selts on tegutsenud aga ka muul alal. Nii oli tal möödunud aastal laulukoor Helsingis tuntud kooride ja orkesti juhataja härra Gobert'i juhatusel. Vaatamata ainelistele raskustele, viidi läbi koori osavõtt Eesti üldlaulupeost 1928. a.

1927. a. korraldas selts lõbureisi Tallinna.

Igal aastal on korraldatud laste jõulupuukingitustega, uue aasta ning 1. mai vastuvõtmised.

Kodumaa sportlasi ja võistlustele tulijaid on selts kui ka üksikud liikmed alati lahkesti vastu võtnud, andes neile tarvilisi juhatusi võõras linnas, võttes oma korteritesse elama jne.

Selts on Eesti üldspordiliidu liige ja töötab sellega täies kontaktis.

KROONIKA.

Välis-Eesti Ühingu peakoosolek.

Välis-Eesti Ühingu aasta peakoosolek peeti Estoonia sinises saalis 4. juunil. Koosolekut juhatas hr. J. Sitska, protokollis Ed. Riisman. Koosolekust võttis osa 20 ühingu liiget.

Abiesimees hr. A. Leiner tutvustas koosolijaid ühingu tegevusega ja kassa seisukorraga. Ühingu liikmete arv on tõusnud 96 peale, neist välismail 26 ja kodumaal 70. Ühingul on palgaline töötajad ja hr. notar J. Kristelstein on oma büroo ruumid lubanud ühingule tasuta kasutamiseks. 1928. a. sügisel kutsuti ellu organiseeriv toimikond, kuhu kuulusid hr. M. Puusep (esimees), hr. A. Kimberg, hr. G. Bartels ja hr. J. Unt. Välisorganiseerijateks ja esindajateks olid: hr. V. Ivask, Riias, hr. A. Hellat ja hr. J. Hardt, Helsingis, pr. D. Pavlik, Pariisis, konsul V. Mutt, New-Yorgis ja hr. H. Vink, Uuel-Meremaal. Välis-Eesti Ühingu tutvustamiseks on trükitud ringkiri, mida on levitatud vastavates ringkondades. On astunud samme eestlaste üle teadete kogumiseks ja nende aadresside saamiseks. On korraldatud ankeet mitmesuguste andmete kogumiseks väliseestlaste seisukorra kohta. On hakatud välja andma perioodilist ajakirja „Välis-Eesti Almanak“, mille ülesanne on õhutada Välis-Eesti organiseerimistööd. On astunud ka samme väliseestlaste küsimustega tegutsevate asutustega töö ühtlustamiseks.

Kassa seis on tasakaalus 802,34 krooni peal. Aruanne kinnitatud. Kinnitati uus ühingu kodukord.

Edaspidise tegevuskava ja organiseerimise küsimuste üle

võeti rohkesti sõna. Leiti tarvilikuks luua välismaades, kus asub eestlasi, organiseerivaid rakukesi, et koondada kõiki eestlasi üldhuvides tegutsemiseks, jagada informatsiooni väliseestlastele kõikides neid huvitavates küsimustes. Avaldatakse soovi, et tuleb luua informatsioonibürood rootslaste informatsiooni ühingu eeskujul ja nõutada selleks riigilt toetust.

1929. a. eelarve

võetakse vastu tasakaalus 3250 krooni peal.

Uus juhatus

otsustatakse valida seitsmeliikmeline. Häälte enamusega valitakse juhatusse hr. A. Leiner, E. Riisman, J. Sitska, K. Schneider, Jürgens, V. Kargaja ja J. Kristelstein.

Revisjoni komisjoni valitakse M. Puusep, G. Meri ja V. Poom.

Läbirääkimistel

peatuti pikemalt „Välis-Eesti Almanaki“ edaspidise väljaandmise küsimuse juures. Oma ajakirja ilmumine kiidetakse heaks. Tuuakse aga ette, et see peab olema lehekülgede arvult tüsedam ja võiks sisaldada ka ilukirjanduslikke töid. Soovitatakse tuua igas numbris lühikesi bibliograafilisi ülevaateid algupärase kirjanduse turult. Otsustatakse edaspidi almanakki välja anda 4 korda aastas ja tellimiste vastuvõtmine järgneva aasta peale avada.

Üldiselt koosolek oli ühemeelne ja elav.

KIRJANDISEST

„Välis-Eesti Almanak“ tahab edaspidi tuua järjekindlalt ülevaateid ka meie kirjanduse elust. Käesolevas numbris piirdume 1929. aastal ilmunud tähtsamate algupäraste ilukirjanduslike ja teaduslike toodete loetlemisega.

Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastusel ilmusid sel aastal järgmised tähtsamad teosed:

- A. Saal: Hilda. Ajalooline jutustus XIV aastajasast.
- J. Liiv: Lüürilised laulud. Joh. Aaviku eessõna, autori pildiga.
- J. Mändmets: Kogutud teosed I ja II jagu. 15 pikemat jutustust.
- L. Villecourt: Prantsuse-Eesti sõnaraamat.
- H. Kruus: Eesti ajaloo lugemik III.
- A. Kurvits: Raamatukogu ja vabaharidustöö.
- Eesti õigekeelsuse sõnaraamat II köide.
- Eesti raamatute üldnimestik 1924. a. alates.
- Eesti raamatute üldnimestik 1929. a. alates.
- „Noor-Eesti“ kirjastusel:
- H. Raudsepp: Mikumärki. Lõikav komöödia külaelust.
- A. Kitzberg: Laste näidendid.
- „ Näidendid III.
- R. Roht: Nauding. Seltskonna elu varjukülgi arvustav romaan.
- J. Jaik: Uhhuu jutustused. 21 jutustust lastele ja noorsoole.
- M. Metsanurk: Kogutud teosed I.
- Juhan Liiv: Teosed IV.
- A. Mäik: Surnud elu. Jutustus pidalitöbiste elust.
- Fr. Tuglas: Teekond Põhja-Aafrikasse. Kultuurajalooline reisikirjeldus.
- H. Raudsepp: Mait Metsanurk ja tema aeg. Monograafia silmapaistva prosaisti üle.
- A. Tamman: Vidriku parun. Romaan.
- K. Rumor: Kui Saara naerab. Novellid.
- O. Luts: Pankrott. Jutustus.
- M. Mõtslane: Külaotsa Hannes. Jutustus.
- M. Metsanurk: Enmäe inimest. Romaan.

- M. Metsanurk: Talupoja poeg. Näidend.
- R. Roht: Aeg. Romaan.
- A. H. Tammsaare: Tõde ja õigus I ja II j. Eesti viimaste aastate proosatoodangu suursaavutis.

„Looduse“ kirjastusel:

1929. a. romaanide võistlusel auhinnatud romaanid:

- A. Kirsimägi: Puhastustuli: Üliõpilasromaan. I auhinnaga kroonitud.
- R. Janno: Metsmees. Üliõpilaselu ja hõimuliikumist käsitlev romaan. II auhinnaga kroonitud.
- R. Sirge: Rahu! Leiba! Maad! Romaan 1917./1918. a. Vene revolutsiooni päevilt. II auhind.
- E. Krusten: Mineviku jahil. Romaan antiikesemetega hangeldajate elust. III auhind.
- E. Saks: Kodutu, Romaan maaelu ainetel. III auhind.

Kirjanikkude liidu kirjastusel:

- A. Adson: Kadu vik. Luuletused.
- A. Adson: Katai, kibuvits ning kivi. Luuletised.
- J. Barbarus: Multipliltseerit inime. Luuletised.
- M. Metsanurk: Viimne päev. Novellid.
- K. Rumor: Valge naine. Draama.
- J. Schütz: Rahutus. Luuletised.
- J. Semper: Sillatalad. Novellid.
- M. Under: Hääl varjust. Luuletised.
- M. Under: Rõõm ühestilustast päevast. Luuletised.
- H. Visnapuu: Maarjamaa laulud. Luuletised.

K/Ü „Looduse“ kirjastusel:

- Eesti biograafiline leksikon I—IV. Kõikide Eesti tegelaste elulood.
- Juhan Sepp: Minu mälestised. Jutustus autori paljuaastastest seiklustest Ameerikas.
- K. A. Hindrey: Minu elukroonika. Autobiograafiline romaan.
- Dr. J. Manninen: Soomesugu rahvaste etnograafia.
- A. Kurlents: Loterii meetod. Vesteline romaan.
- Reed Morn: Varjusurnu päevad. Jutustus vangla elust.
- Ed. Vilde: (Uued trükid.) Prohvet Maltsvet I, II ja III.
- Pisuhänd. Näidend.
- Tabamata ime. Näidend.
- Side. Näidend.

Vastutav toimetaja Ed. Riismann.

Tegev toimetaja J. Jaik.

Väljaandja Välis-Eesti Ühing Tallinnas, V. Posti 7, notar. J. Kristelsteini kontor. Postkast 100.

J. M. Leesmann
Kalakonservivabrik

Tallinn, Suur Patarei 12. Eesfimaal.

Asutatud 1880.

*Valmistab sprotte delikatessõlis, tomatis ~
Skumbriaid tomatis ~ Kilusid karpides.*

Eksporteerib igasse maailmajakku.

Kirjade aadr: J. M. Leesmann, Tallinn, Eestis. Telegr. aadr.: Leesmann Tallinn.

J. M. Leesmann
Fishconservs' factory

Established 1880. Tallinn Estonia.

*The Fishconservs' factory prepares Sprots in delicatess oil,
Sprots in tomato's ~ Scumbria in tomato's ~ Kilo in fins.*

Exported these conservs are in every part of the world.

Adress: J. M. Leesmann, Tallinn Estonia.

Cable: Leesmann Tallinn.

*Väliseesflased, nõudke ainult puht Eesti
šokolaadivabriku*

*„Kawe“
saadusi!*

*Esindused on: Inglismaal
Ameerikas — New-Yorgis
Rootsis
Lätis
Soomes j. n. e.*

K U U L U T A G E

„Välis-Eesti Almanakis“!

Mispärast?

„Välis-Eesti Almanak“ ulatub kõikidesse kohtadesse, kus elab eestlasi. „Välis-Eesti Almanaki“ loevad kõik väliseestlased.

Väliseestlased tarvitavad välismaal Eesti saadusi. Väliseestlased teevad kodumaal käies suuremaid oste. Väliseestlastel on suurem ostujõud kui kodumaal eestlastel. Väliseestlaste kaudu tuleb kodumaale hulk välisraha.

Kõik välismaal tegutsevad eesti ärimed on kindlad „Välis-Eesti Almanaki“ lugejad.

Kuulutuste hind: lehekülge 50 krooni, pool lehekülge 25 kr., neljandik — 12 kr. 50 s. Sidemete otsimise kuulutused 50 senti rida.

„Välis-Eesti Almanaki“ toimetus.

„Välis-Eesti Almanaki“

tellimiste vastuvõtmine
1930. a. peale on avatud.

„Välis-Eesti Almanak“ ilmub 4 korda aastas, tuues rikkalikult ülevaateid eestlaste elu-olust kõikides maades ja olles sidemeks nii kodu kui ka kõikide väliseestlaste vahel.

„Välis-Eesti Almanakile“ teevad kaastööd kõik silmapaistvamad Välis-Eesti tegelased kodumaal ja mujal maades.

„Välis-Eesti Almanaki“ tellimine maksab kodumaale aastas kr. 1.50, poolaastas 75 senti. Välismaale kr. 3.75; 1 dollar ehk 4 shillingit.

Toimetuse aadress: Tallinna, Kinga tän. 6/8 ehk Vana Posti 6-4-a.
Postkast 100.

„Välis-Eesti Almanaki“
toimetus.

„POSTIMEES“

73. aastakäik.

73. aastakäik.

Juba kolmveerand aastasada valgustab päevalehti „POSTIMEES“ oma lugejaid, julgustab võitma raskusi ja juhatab rahvast paremale tulevikule.

Oma kaaluva sõnaga ja kogemustega on „POSTIMEES“ võitnud kõikide usalduse ja „POSTIMEHE“ alaliste tellijate arv on seeõõtu ka suurem kui õõfelgi teisel Eesti ajalehel.

„POSTIMEES“ ilmub värviõrukis, tuues pilte kodumaa elust.

„POSTIMEHE“ tellimisõinnad:

postiga saates	1	kuu	peale	Kr.	1.50
„	3	„	„	„	4.-
„	6	„	„	„	7.50
„	12	„	„	„	15.-

võõlismaale Kr. 4.- kuus.

Poola-, Lõõti- ja Leedumaale kodumaa õinnad.

Tellige veel tõõna endale „POSTIMEES“!

Eesti Kirjastus-Õõõisuse „POSTIMEHE“
raamatute laos

on esindatud kõik Eesti ilu-, teaduslik ja erialaline kirjandus.

Nõõudke „POSTIMEHE“ raamatukaupluse
õõõdist raamatute nimekirja,
õõõind 1 kroon,

siis olete informeeritud seni kodumaal ilmunud kirjandusest.

Tellimisõaadress: „POSTIMEES“ — Tartu.

PÖLLUMAJANDUSLIK KESKÜHISUS
„ESTONIA“

PEAKONTOR Tallinnas Jaani tän. 6, tel. 33-65, 20-90.
Telegr. aadr.: „Zentrestonia“.

**Suurim ühistegeline kesk-
organisatsioon Eestis.**

Omakapitalid: 778.600.- krooni.

Läbimüük: 1928. a. - 23.694.000.- krooni.

Liikmeid - piimaühinguid - 223.

Eksporteerib: võid ja muid piima-
saadusi.

Importeerib: piimatööstusmasinaid ja
-tarbeid, pakkimismaterjale, karjajõutoitu.

KREDIIT PANK

asul. 1907. aastal.

PEAPANK Tallinnas S. Karja 20.

OSAKONNAD:

Abjas	Jõhvis	Tartus
Anslas	Narvas	Türi
Haapsalus	Nõmmel	Viljandis
Hiiu-Keinas	Tapal	Võrus

VÄLISKORRESPONDENDID:

AMEERIKA: American Exchange Irving Trust Co., New-York.
The Equitable, Trust Company of New-York, New-York.

INGLISMAA: Incasso Bank, Rotterdam.
Midland Bank Ltd. Overseas Branch, London.
The Equitable Trust Company of New-York, London.

SAKSAMAA: Direction der Disconto-Gesellschaft, Berlin.
Stettin.

Dresdner Bank, Berlin.
Deutsche Bank, Berlin.
Commerz & Privat Bank, Berlin.
Bank Ludwig Tillmann, Hamburg.

Väliseestlasele abiks ta pangatoimingutes kodu-
maaga on oma laiaulatusliku väliskorrespondentide
võrguga

EESTI PANK

Põhikapitali . . . . . Kr. 5.000.000.—
Tagavarakapitali . . . . . „ 3.118.000.—

Korrespondendid väljaspool Euroopat:

Ameerikas.

Argentina.
Buenos-Ayres Banque Française et Italienne
pour l'Amérique du Sud.

Brazil.
Rio de Janeiro Banque Française et Italienne
pour l'Amérique du Sud.

Canada.
Montreal Bank of Montreal.
Toronto Bank of Montreal.

Chile.
Valparaiso Banque Française et Italienne
pour l'Amérique du Sud.

Peru.
Lima Banco Italiano.

United States of America.
Boston First National Bank of Boston.
Chicago First National Bank.

Cleveland
(Ohio) The National City Bank of
Cleveland.

Detroit First National Bank of Detroit.
Los Angeles Farmers & Merchants National
Bank.

Minneapolis First National Bank.
New York National City Bank of New
York.

Guaranty Trust Company of
New York.
Equitable Trust Company of
New York.
American Express Company.
Bankers Trust Company.
Irving Trust Company.

Philadelphia First Street National Bank.
Portland

(Oregon) United States National Bank.
Saint-Louis First National Bank in Saint-
Louis.

San-Francisco Anglo and London Paris Natio-
nal Bank.

Seattle First National Bank of Seattle.
Washington American Security and Trust
Company.

Venezuela.
Caracas Banco de Venezuela.

Aasias.

Asia Minor, Syria and Palestine.

Beyrouth Banque de Syrie.
Damascus Banque de Syrie.
Jaffa Barclays Bank.
Jerusalem Barclays Bank.
Smgrna Ottoman Bank.

China.

Canton National City Bank of New York
Harbin " " " " "
Hong-Kong " " " " "
Peking " " " " "
Shanghai " " " " "

Aafrikas.

Algeria.
Alger Crédit Foncier d'Algerie et de
Tunisie.

Egypt.
Alexandria Barclays Bank (Dominion, Co-
lonial & Overseas).

Cairo Barclays Bank (Dominion, Co-
lonial & Overseas).

Port Said Barclays Bank (Dominion, Co-
lonial & Overseas).

Marocco.
Tanger Crédit Foncier d'Algerie et de
Tunisie.

Tunis.
Tunis Crédit Foncier d'Algerie et de
Tunisie.

